

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องความสนใจในการอ่านหนังสือนิทานประเภทต่าง ๆ ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานครนั้น ผู้วิจัย
ได้ทำการศึกษาค้นคว้าในหัวข้อต่อไปนี้

1. การอ่านและความสนใจในการอ่านโดยทั่วไปของเด็ก
2. ลักษณะของหนังสือสำหรับเด็ก เน้นเฉพาะประเภทหนังสืออ่านสนุก
3. งานวิจัยค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก ทั้งในประเทศและ
ต่างประเทศ

การอ่านและความสนใจในการอ่านโดยทั่วไปของเด็ก

ความหมายและประโยชน์ของการอ่าน

นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่าน และการสอนอ่าน ได้กล่าวถึง ความหมาย
ของการอ่านไว้ต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

ก่อ สวัสดิพิบูลย์ (2509 : 3-4) กล่าวไว้ว่า "การอ่านคือ การแปลตัวอักษร
ออกมาเป็นความคิด และนำความคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์"

กิตยวดี บุญชื้อ (2520 : 88) กล่าวถึงการอ่านว่า "การอ่านเป็นทักษะภาครับ
อันนำไปสู่ความคิดเช่นเดียวกับการฟัง การอ่านเป็นเสมือนกุญแจวิเศษที่จะนำไปสู่ความกระจ่าง
ในปัญหานานาประการ และยิ่งกว่านั้นในแง่จิตวิทยา ก็ถือว่า การอ่านเป็นทักษะที่ต้องใช้กระบวนการ
การอันซับซ้อน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ ที่ใช้แทนความหมายของภาษาพูด เพื่อให้ผู้อ่าน
เข้าใจความคิดของผู้เขียน ผู้ที่อ่านเป็นจะต้องการเวลาฝึก ซึ่งจะต้องเริ่มตั้งแต่เล็ก ๆ ..."

จุฑามาศ สุวรรณโคตร (2519 : 27) ให้ความหมายว่า "การอ่านคือการรับรู้
ข้อความในสิ่งพิมพ์หรือในสิ่งที่เขียนขึ้น หรือการรับรู้เครื่องหมายสื่อสาร ซึ่งมีความหมายและ
สามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่าน โดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้อ่านประกอบด้วย"

หนังสือ พฤษะวัน (2522 ข: 80) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า "การอ่าน หมายถึง การแปลตัวอักษร (สัญลักษณ์) ออกมาเป็นคำพูด (เสียง) และมีความหมายที่จะใช้สื่อ ความคิดระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน (ผู้ฟัง) ซึ่งบางครั้งไม่จำเป็นต้องออกเสียงก็เข้าใจความหมายกันได้"

ส่วนนักการศึกษาต่างประเทศ ก็ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ต่าง ๆ กัน เช่น

เอเดเลอร์ (Adler อ้างถึงใน อรรถศรี ศรีดารดา 2524 : 13) ให้ความหมายว่า "การอ่านคือ กระบวนการตีความหมาย หรือสร้างความรู้เข้าใจจากตัวอักษร หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจมากขึ้น กระบวนการต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจนี้เรียกว่า ศิลปะการอ่าน"

เดล (Dale อ้างถึงใน อรรถศรี ศรีดารดา 2524 : 13) ให้ความหมายว่า "การอ่านหมายถึง กระบวนการค้นหาความหมายจากสิ่งตีพิมพ์ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้อ่านไม่ใช่เฉพาะการมองผ่านแต่ละประโยค หรือแต่ละย่อหน้าเท่านั้น แต่ผู้อ่านต้องเข้าใจความคิดเรื่องนั้น ๆ ด้วย"

ดีเชน (Dechant 1964 : 10-12) ให้ความหมายของการอ่านไว้หลายความหมาย เช่น

การอ่าน คือ กระบวนการของความรู้สึก

การอ่าน คือ กระบวนการสังเกต การอ่านจะเกิดขึ้นเมื่อสิ่งเรานั้นเป็นสิ่งที่มีความหมาย

การอ่าน คือ การตอบสนองต่อสิ่งเร้า

การอ่าน คือ กระบวนการติดต่อสื่อสาร การอ่าน เป็นกระบวนการที่เคลื่อนไหวอยู่เสมอ เป็นการติดต่อสื่อสารจากผู้เขียนไปสู่อ่าน ซึ่งการติดต่อสื่อสารจะเกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านสามารถอ่านความหมายจากสิ่งที่อ่านได้

จากความเห็นของบุคคลดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การอ่านหมายถึงความถึง กระบวนการใช้สมองรับรู้และแปลตัวอักษร หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ ออกมาเป็นความหมายติดต่อระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน และจากการให้ความหมายของผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่า

การอ่านมีความสำคัญต่อความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิตเป็นอย่างมาก ยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นชีวิตในวัยศึกษา วัยที่ประกอบอาชีพ หรือแม้กระทั่งการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมก็ตาม ซึ่งในเรื่องนี้ วาณี ฐาปนวงศ์คำนติ (2520 : 30-31) ก็ได้กล่าวถึงประโยชน์ต่อผู้อ่าน ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มขึ้น การอ่านช่วยให้รู้กว้าง ไม่แคบอยู่เฉพาะเรื่องรอบตัว เมื่ออ่านแล้วผู้อ่านจะได้เข้าไปเสริมประสบการณ์ ไม่ว่าจะเป็นการอ่านสารคดี หรือบันเทิงคดี
2. พัฒนาความคิด ประสบการณ์ในการอ่านช่วยเสริมความคิดให้สูงขึ้นจากการเป็นผู้รู้เพิ่มขึ้น ความคิดก็ย่อมพัฒนาขึ้นเช่นกัน
3. ช่วยปรับปรุงบุคลิก "ความรู้บางอย่างจากหนังสือ ทำให้น่ามาปรับปรุงการวางตัว ช่วยสร้างบุคลิกให้ดีขึ้น ถ้าอ่านอย่างใช้วิจารณญาณ ผู้อ่านก็น่ามาใช้ประโยชน์ปรับปรุงตัวเองให้มีบุคลิกที่ดีได้
4. ก้าวหน้าในอาชีพ การอ่านผูกพันอยู่กับบุคลิกแทบทุกอาชีพ สาระจากหนังสือจึงช่วยให้น่ามาใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ในเรื่องหน้าที่การงานของแต่ละบุคคลได้
5. ช่วยแก้ปัญหาในใจ บางครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชีวิตประจำวัน อาจพบวิธีการแก้ปัญหาจากหนังสือที่เคยอ่านมา ผู้อ่านที่ฉลาดก็จะนำมาช่วยเสริมให้ชีวิตประจำวันผ่านพ้นปัญหาต่าง ๆ ไปได้บ้าง
6. เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การอ่านเปรียบเสมือนงานยามว่างที่ช่วยฆ่าเวลาให้สัค่าขึ้น เป็นการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ และเป็นการประหยัดทรัพย์ ไม่สิ้นเปลืองมากจากการอ่าน ทั้งไม่เป็นภัยต่อสังคม เช่น การประพฤติแบบอื่นในยามว่าง
7. เกิดความจรรโลงใจ หนังสือบางเล่มอาจทำให้ผู้อ่านเกิดแรงบันดาลใจนิยมชมชื่นกับเรื่องที่อ่าน ประทับใจต่อเรื่องนั้น ยึดถือปฏิบัติตาม เป็นการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี (เรื่องที่อ่านผ่านการเสือกแล้ว) บางคนอาจช่วยให้เจริญก้าวหน้าในชีวิตส่วนตัว เพราะความจรรโลงใจจากเรื่องที่อ่าน
8. ได้คติธรรมจากเรื่องที่อ่าน ส่วนมากจะเป็นบันเทิงคดี ส่วนสารคดีหรือตำรา ก็จะได้รับประโยชน์ในทางความรู้และความคิด

9. ได้พักผ่อนและความเพลิดเพลิน การอ่านเป็นการพักผ่อนที่มีผู้นิยมปฏิบัติกัน
ส่วนมาก นักอ่านไม่ว่าจะเป็นบุคคลอาชีพใด นิยมอ่านบันเทิงคดี เพื่อความเพลิดเพลิน ตลาด
หนังสือจึงผลิตติดต่อกันมากมายรองจากนวนิยาย

ลำดับขั้นในการอ่าน

กิตติวดี บุญชื้อ (2520 : 89-92) กล่าวถึงขั้นตอนในการอ่านของเด็ก โดยได้
แบ่งไว้เป็น 3 ลำดับ คือ

1. ขั้นเริ่ม คือ ขั้นที่เด็กเริ่มเข้ามาเรียนเป็นช่วงเวลาแห่งการเตรียมพร้อม
ของเด็ก เป็นการเริ่มต้นประสบการณ์ใหม่ ครูจะต้องทราบแนวโน้มในการฝึกความพร้อมให้เด็ก
ก่อน เช่น ฝึกประสาทหู ด้วยการหัดจำแนกเสียง สังเกตที่มาและการเกิดของเสียง วิธ้ออก
เสียงพยัญชนะและสระ ฝึกประสาทตา ด้วยการหัดจำแนกภาพที่ได้เห็น สังเกตรายละเอียด
ของภาพ ทิศทางระยะ ความเหมือนความแตกต่างของรูปอักษร ฝึกการออกเสียงในลักษณะ
ต่าง ๆ เช่น เสียงสระ พยัญชนะทั้งพยัญชนะต้น และตัวสะกด หัดพูดคำควบกล้ำ คำสัมผัส-
คล้องจอง ร้องเพลงในทำนองและจังหวะต่าง ๆ ในขั้นเริ่มนี้ ผู้ฝึกควรสังเกตและบันทึกพัฒนา-
การของเด็กไว้ด้วย เพื่อช่วยเหลือและเสริมให้ถูกต้อง

2. ขั้นเรียน เป็นขั้นที่เด็กพร้อม และมีความต้องการที่จะอ่าน เพราะเด็กเริ่ม
สังเกตความแตกต่างของรูปอักษรได้มากขึ้น การจัดการเรียนการสอนในช่วงนี้ จึงควรพุ่งเข้า
สู่เนื้อหาและหลักโดยเร็ว บทเรียนในช่วงนี้ควรแทรกความสนุกสนานมีชีวิตชีวา และมีความน่า
สนใจอยู่เป็นระยะ ๆ

3. ขั้นรู้ด เป็นขั้นที่เด็กจะมีพัฒนาการทางการอ่านสูงมากแล้ว เด็กอ่านได้
คล่องและสะกดได้ถูก และสนใจการอ่านเต็มที่ คงต้องหาทางช่วยให้เขาได้พัฒนาสมรรถภาพ
ในด้านนี้ให้มากที่สุด คือให้อ่านได้ดียิ่งขึ้น ให้รักและสนใจการอ่านมากขึ้นด้วย

การได้ทราบถึงขั้นตอนทั้ง 3 ลำดับในการอ่านของเด็กนี้ เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง
สำหรับจะนำไปใช้ในการสอนอ่าน ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนสามารถจะพิจารณาจากขั้นตอนในการ
อ่านของเด็ก แล้วจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง ส่งเสริมการอ่านแต่ละขั้นต่อนั้น ๆ ได้

เกรย์ (Gray อ้างถึงใน บัณฑิต พฤษะวัน 2524 ก: 28-29) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนอ่านของเด็กไว้ว่า การสอนอ่านนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ขั้น คือ

1. ขั้นเตรียมบทอ่าน เป็นการเตรียมตัวก่อนที่จะเริ่มอ่าน เริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อม ตรวจสอบความพร้อมในการอ่าน เช่น การสังเกตเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์ แล้วฝึกตามลำดับขั้นดังนี้
 - 1.1 เตรียมการอ่าน ฝึกจากซ้ายไปขวา ฝึกอ่านภาพ ทายภาพ
 - 1.2 ฝึกการกวาดสายตา สับ เปิดหนังสือ
 - 1.3 ฝึกอ่านพจนานุกรมภาพ พยัญชนะและเสียง รู้จักสังเกตเครื่องหมายกำหนดเสียง
 - 1.4 ฝึกอ่านภาพกับคำ ภาษาเป็นประโยคสั้น ๆ
 - 1.5 อ่านนิทานง่าย ๆ นิทานชาวบ้าน เล่าเรื่อง ฟังนิทาน
 - 1.6 ฝึกท่องจำคำคล้องจอง บทประพันธ์ง่าย ๆ
2. ขั้นอ่านอย่างง่ายเบื้องต้น ได้แก่มีหนังสือง่าย ๆ ให้อ่าน แล้วฝึกตามลำดับขั้นดังนี้
 - 2.1 ฝึกอ่านคำ หรือประโยคประกอบภาพ
 - 2.2 ฝึกอ่านประโยค และเรื่องราวประกอบภาพสั้น ๆ
 - 2.3 ฝึกอ่านเรื่องราวที่ครูและนักเรียนเตรียมขึ้น
 - 2.4 ฝึกเทียบคำ แถบประโยค เพื่อใช้ในการอ่าน
 - 2.5 ฝึกเทียบเสียง ตัวสะกดในการอ่าน เพื่อให้อ่านได้
3. ขั้นส่งเสริมการฝึกทักษะให้อ่านได้เร็วขึ้น โดยฝึกอ่านคำแปลก ๆ ใหม่ ๆ ด้วยการสะกดคำ ใช้หลักการเดาภาพ และเดาประโยค แล้วฝึกตามลำดับขั้นดังนี้
 - 3.1 ฝึกให้สะกดคำยาก โดยใช้หลักการสะกดตัว
 - 3.2 ฝึกอ่านนิทาน เรื่องราว กวีตรประจำวันที่มีคำแปลก ๆ ใหม่ ๆ
 - 3.3 ฝึกอ่านนิทาน เรื่องราวที่ยากขึ้น และรู้จักลำดับเหตุการณ์

- 3.4 ฝึกอ่านคำประพันธ์สั้น ๆ รู้จักการลงจังหวะสัมผัส
- 3.5 ฝึกอ่านเรื่องราวที่มีลักษณะพิเศษโดยคำรูปคำ สะกดตัว และรู้ความหมาย
- 3.6 ฝึกอ่านแบบเก็บความ ประเมินตัวละคร บทความต่าง ๆ
4. ชั้นสร้างนิสัยในการอ่านและสนใจอ่าน โดยจัดให้แก่เด็กดังนี้
 - 4.1 มีหนังสือให้เลือกอ่านหลายรส
 - 4.2 มีหนังสืออ่านประกอบ เฉพาะเรื่องเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ
5. ชั้นส่งเสริมการอ่านอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง ได้แก่
 - 5.1 ส่งเสริมการอ่านตามลำพัง สามารถเลือกสิ่งที่จะอ่านตามความสนใจ
 - 5.2 อ่านและหยิบยกสิ่งที่ตั้งถามมากล่าวอ้าง ชักชวนคนอื่นอ่าน
 - 5.3 การอ่านอย่างวิพากษ์วิจารณ์ เหมาะสำหรับระดับมัธยมศึกษา

ถ้านำเอาหลักการและขั้นตอนของ กิตยวดี และ เกอรัย มาพิจารณาเป็นหลักแล้ว จะเห็นได้ว่า ในขณะที่เด็กยังอยู่ในชั้นเริ่มนั้น ครูผู้สอนอาจจะยังไม่ควรจะทำกรสอนอ่านในทันที ควรเริ่มด้วยการเตรียมบทอ่าน หรือ เตรียมความพร้อมทำการตรวจสอบความพร้อมในการอ่านเสียก่อน จนกว่าเด็กจะเข้าสู่ชั้นเรียน จึงค่อยฝึกการอ่านอย่างง่าย ๆ แล้วก้าวเข้าสู่ขั้นสุดท้ายคือ ชั้นรู้ด โดยการสร้างนิสัยในการอ่านและสนใจอ่านตามลำดับ ไปจนถึงขั้นการส่งเสริมการอ่านอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง

ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับขั้นตอนในการอ่านของเด็กนี้ จะสามารถทำให้เด็กมีพัฒนาการอ่านเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ซึ่งเป็นทางนำไปสู่ความสำเร็จในการอ่านได้ดีขึ้น สำหรับลำดับขั้นความเจริญของพัฒนาการ การอ่านของเด็กนั้น ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ (2509 : 29-32) ได้จัดลำดับไว้เป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. ชั้นแสวงหาความพร้อมในการอ่าน เป็นขั้นที่เด็กยังไม่รู้จักว่าการอ่านคืออะไร ยังไม่รู้จักตัวอักษร และบางคนยังเจริญเติบโตทางร่างกายไม่พอที่จะอ่านหนังสือได้ ยังไม่มีพัฒนาการทางจิตใจสูงพอที่จะเริ่มอ่าน หรือยังไม่มีอารมณ์ และพัฒนาการทางสังคมละเอียดพอที่จะอ่านได้ ครูจึงต้องหาวิธีฝึกหัดให้เด็กเตรียมตัวให้พร้อมที่จะอ่าน

2. ชั้น เริ่มเรียนหลักมูลฐานของการอ่าน ชั้นนี้เด็กมีความพร้อมในการอ่านลุ่มบुरुณ แล้ว จึงเริ่มเรียนหลักขั้นต้นของการอ่านได้ การเรียนในชั้นนี้เป็นไปอย่างเชื่องช้า เด็กจะต้องหัดจำคำโดยอาศัยภาพประกอบหรือข้อความในประโยคเป็นเครื่องประกอบ ครูยอมดัดแปลงวิธีสอนของตนให้เด็กได้รับความสนุกสนานในการเรียน นอกจากจะฝึกความสามารถเบื้องต้นในการอ่านให้แก่เด็กแล้ว ครูยังต้องปลูกฝังความสนใจในการอ่านและนิสัยที่ดีในการอ่านหนังสือให้ด้วย

3. ชั้นหลักมูลฐานของการอ่านเจริญอย่างรวดเร็ว เด็กในชั้นนี้เข้าใจหลักมูลฐานของการอ่านพร้อมกับเกิดนิสัยรักการอ่าน และสนใจในการอ่านจากชั้น 2 แล้ว เด็กจะอ่านได้มากขึ้น และรู้สึกคำใหม่เพิ่มขึ้น เด็กจะขยายขอบเขตการอ่านออกไปอีก ไม่เพียงแต่อ่านหนังสือเรียน เด็กจะสนใจในหนังสือพิมพ์ ใบปลิว และหนังสืออื่น ๆ ชั้นนี้ครูควรระคับประคองเด็กให้ตีไม่ควรรเร่งรัดเกินไป ควรหาหนังสือที่เหมาะสมแก่ความสามารถ และความสนใจให้เด็กอ่าน

4. ชั้นความสามารถและความชำนาญในการอ่านเจริญเต็มที่ ในชั้นนี้ความลำบากในการรู้สึกคำใหม่จะหมดไป พอพบคำเด็กจะออกเสียงได้เป็นส่วนใหญ ถ้าไม่ทราบความหมายของคำ ก็จะรู้สึกถามผู้รู้ หรือ ค้นเอาเองจากพจนานุกรม เด็กรู้สึกอ่านในใจ ช่วงสายตาจะกว้างขึ้น เด็กจะอ่านหนังสือทุกประเภท รู้สึก "ติด" หนังสือ และรู้สึกเสือกอ่านเฉพาะหนังสือที่ถูกรสนิยมของตน

5. ชั้นการใช้การอ่านอย่างรอบรู้ เป็นชั้นที่สูงสุดความสามารถและความชำนาญในการอ่าน เด็กจะอ่านหนังสือทุกประเภท และรู้สึกว่าหนังสือประเภทไหนควรอ่านอย่างไร เช่น รู้สึกอ่านนวนิยายโดยเปิดผ่านลวก ๆ พอจับใจความได้ แต่ถ้าอ่านตำราจะอ่านโดยไตร่ตรอง และคิดค้นหาเหตุผล นักเรียนโดยทั่วไปไม่ได้บรรลุถึงขั้นนี้ทุกคน

ความพร้อมในการอ่าน

เนื่องจากความพร้อมในการอ่าน มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และนับได้ว่าเป็นขั้นแรกของพัฒนาการในการอ่านของเด็ก ซึ่งสามารถส่งผลทำให้พัฒนาการในการอ่านของเด็กในชั้นอื่น ๆ ดำเนินไปได้ราบเรียบขึ้น และทำให้เด็กสามารถบรรลุขั้นการอ่านอย่างลุ่มบुरुณได้ในที่สุด จึงสมควรที่จะนำเรื่องความพร้อมในการอ่านของเด็กมาทำการศึกษาพิจารณาใน

รายละเอียด ก่อนที่จะทำการศึกษาในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

ความพร้อมในการเรียนอ่าน หมายถึง พัฒนาการระดับหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเรียนอ่านได้โดยไม่มีอุปสรรคมากนัก หรือสามารถเรียนได้ในอัตราเร็ว ซึ่งเป็นอัตราปกติสำหรับเด็กทั่วไป (กรมสามัญศึกษา 2520 : 11)

ความพร้อมในการอ่านของเด็กนั้น สามารถแยกออกได้เป็นหลายหมวดด้วยกัน เกอทรุต ฮิลเดรท, ลีเสียน เกรย์ และดอรา-รัลส์ รวมทั้งบรูม ได้กล่าวถึงหมวดต่าง ๆ ของความพร้อมในการอ่านของเด็กไว้ว่า มีอยู่ 4 หมวด คือ หมวดกายภาพ สติปัญญา สิ่งแวดล้อม และอารมณ์ ซึ่งคณะนิสิตปริญญาโท ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2523 : 8-13) ได้แสดงรายละเอียดต่อไปนี้ ดังนี้

1. ด้านกายภาพ ได้แก่ ความเจริญงอกงามทางกายโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีความสำคัญต่อการอ่านมาก ใครที่จะเริ่มสอน ควรสนใจและสร้างความพร้อมในด้านนั้น ๆ ให้กับเด็กก่อนองค์ประกอบทางกายภาพนั้น ได้แก่

1.1 การมองเห็น หรือความพร้อมในการใช้สายตา

1.2 การฟังหรือการได้ยิน เด็กต้องมีอวัยวะเกี่ยวกับการฟัง เป็นปกติ สามารถจำแนกเสียงสูงต่ำได้

1.3 การออกเสียงหรือการพูด หมายถึง องค์ประกอบในการเปล่งเสียง โรงเรียนบางแห่งเด็กจำนวนมากจะพูดภาษาถิ่น ซึ่งสำเนียงพูดจะผิดเพี้ยนไปจากภาษากลาง จึงจำเป็นต้องฝึกให้เด็กออกเสียงภาษากลางให้ชัดเจน ก่อนการเริ่มเรียนอ่าน

1.4 ลู่ขภาพ ความพร้อมของลู่ขภาพ

1.5 เพศ เด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะเรียนอ่านได้ก่อนเด็กชายเล็กน้อย

2. ด้านสติปัญญา ได้แก่ความสามารถด้านสติปัญญา และพัฒนาการทางสมอง นับเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนอ่าน องค์ประกอบด้านสติปัญญา ได้แก่

2.1 ความสามารถในการรับรู้ สามารถสังเกต มองเห็นความสัมพันธ์ตีความหมาย และบรรยายภาพต่าง ๆ ได้

2.2 รู้จักวิธีอ่านหนังสือ การอ่านหนังสือที่ละบรรทัด จากซ้ายไปขวา และจากบนลงล่าง รวมทั้งวิธีสับหนังสือและวิธีเก็บรักษาหนังสือ

2.3 ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น เด็กบางคนอาจรู้จักและเข้าใจคำ เช่น แปรงสีฟัน แลกัน เคารพ ในขณะที่เด็กอีกหลายคนไม่มีความเข้าใจคำเหล่านี้ ควรสร้างความเข้าใจเบื้องต้นให้แก่เด็ก แล้วย่อย ๆ เพิ่มพูนคำศัพท์ให้แก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ก่อนที่เด็กจะเริ่มเรียนอ่านคำ

2.4 ความถูกต้องในการออกเสียง

2.5 ความถูกต้องในการใช้ภาษา ทั้งในด้านการพูด การอ่าน การเขียน

2.6 การรู้จักโยงแนวคิดให้สัมพันธ์กัน ตามธรรมชาติเด็กเล็ก ๆ มักเข้าใจคำที่แยกกันโดด ๆ เช่น นาฬิกา ข้อมือ เด็กไม่เข้าใจ แต่ถ้าแยกเป็น นาฬิกา กับ ข้อมือ เด็กจะเข้าใจ การช่วยให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ของแนวคิดนี้ถือเป็นความพร้อมที่จะเริ่มเรียนประการหนึ่ง

2.7 ความสามารถเข้าใจคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่งได้

2.8 ความรักและความสนใจการอ่าน เด็กที่สนใจการอ่านจะประสบความสำเร็จในการอ่าน

3. ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พื้นฐานด้านภาษาที่ได้รับจากที่บ้าน และประสบการณ์ต่าง ๆ ในสังคม สิ่งเหล่านี้ครูผู้สอนควรจะเข้าใจและให้ความช่วยเหลือ จะทำให้การเรียนอ่านเป็นไปอย่างได้ผล

4. ด้านอารมณ์ การสูงใจ และบุคลิกภาพ ได้แก่ การมีความมั่นคงทางอารมณ์และความต้องการที่เรียนอ่าน ครูจะต้องหาวิธีการให้เด็กเกิดความสนใจอยากอ่านหนังสือมากขึ้น เมื่อเด็กประสบความสำเร็จในการอ่าน เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะช่วยในด้านการฝึกบุคลิกภาพ

ในการพิจารณาว่า ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะอ่านหรือไม่ บรรลุถึงขั้นพัฒนาการที่จะเรียนอ่านได้หรือยังนั้น มีเกณฑ์สำคัญ 3 ประการ ที่จะเห็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความพร้อมดังกล่าว ซึ่งคณะนิสิตปริญญาโท ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2523 : 8) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. เด็กแสดงความกระตือรือร้นสนใจในการที่จะเรียนรู้
2. มีช่วงความสนใจนานพอสมควร
3. มีความก้าวหน้าในการฝึกหัด

การที่ได้ก็จะมีความพร้อมดัง กล่าวข้างต้นส่วนใหญ่จะ เริ่มจากการเตรียมความพร้อม
 ในขั้นเริ่ม แล้วจึงมีการฝึกอ่านง่าย ๆ ซึ่งเป็นขั้นเรียน เมื่อได้ฝึกขั้นนี้จนสามารถอ่านได้
 อย่างคล่องแคล่วเป็นผลในทางบวกต่อการสร้างนิสัยและความสนใจในการอ่านซึ่งจะทำให้
 เด็กได้มีโอกาสอ่านหนังสือหลายประเภท และสามารถอ่านอย่าง วิพากษ์วิจารณ์ และในที่สุด
 จะนำไปสู่ขั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการในการอ่านต่อไป

ประเภทของการอ่าน

ในการสอนอ่าน กิตติวดี บุญชู (2520 : 92-93) กล่าวว่าครูประถมควรจะได้
 คำวินิจฉัย วัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการ คือ

1. อ่านให้ออก เป็นการอ่านพื้นฐาน คือสังเกตหลักในการสะกด และรู้วิธีการ
 ออกเสียง เช่น

ต - _า		ตา	
ห - _ะ		หู	
ย - _า - ย		ยาย	
ม - แ - ว		แมว	
พ - _อ	พอ	ไม้เอก	พ่อ
ม - แ	แม	ไม้เอก	แม่
ป - า	ปา	ไม้โท	ป้า
น - า	นา	ไม้โท	น้า
น - โะ	ก		นก
ข - แีย	น		เขยน

เป็นการให้ความรู้ทางทฤษฎี ซึ่งเด็กจะค่อย ๆ สืบหลักในการผล่มาได้ทีละน้อย
 และในขณะเดียวกัน เขาก็ได้ฝึกการออกเสียงต่าง ๆ ไปด้วย ข้อแนะนำ คือ ควรจะหาคำที่
 มีความหมายซึ่งเด็กรู้สึก และใช้อยู่แล้วในชีวิตประจำวันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

2. อ่านให้เกิดประโยชน์ เมื่ออ่านออกแล้ว ก็ควรจะทำให้เกิดประโยชน์ทั้ง
 แก่ตนเองและคนอื่น ถึงตอนนี้เด็กจะต้องแสดงความสามารถด้วยการอ่านให้เพื่อน ๆ ในชั้นฟัง
 อาจอ่านข่าว อ่านเรื่องน่ารู้ ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน อาจอ่านตำรา เพื่อเพิ่มพูนความรู้
 ให้แก่ตนเอง

3. อ่านเพื่อหย่อนใจ การมุ่งระดมแต่ละหาความรู้ อาจจะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ครูจึงควรสนับสนุนให้เด็กอ่านหนังสือที่ทำให้เกิดความบันเทิงใจด้วย หนังสือที่นำมาอ่านมีความเหมาะสมกับเด็ก เมื่อเด็กอ่านแล้วควรให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้โลกทรรศน์ของเด็กกว้างและไกลขึ้น ขณะเดียวกันครูทราบถึงรสนิยมและทัศนคติของเด็ก เด็กแต่ละคน

4. อ่านเพื่อซ่อมเสริม เมื่อครูทราบจุดอ่อนหรือจุดบกพร่องในการอ่านของเด็กแต่ละคนก็อาจจะช่วยได้โดยการหาหนังสือ แบบฝึกต่าง ๆ มาช่วยซ่อมจุดอ่อนนั้นให้เข้มแข็งขึ้น และในขณะเดียวกัน ผู้ที่มีพัฒนาการสูงก็อาจจะสนับสนุนด้วยการแนะนำหนังสือในแนวต่าง ๆ ที่เขาสันทัด เพื่อเป็นการเพิ่มพูนสมรรถภาพทางการอ่านของเขาให้สูงขึ้น

รสา วงศ์ยังอยู่ (2509 ข: 289) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อทราบข่าวสารข้อเท็จจริง การอ่านแบบนี้เป็นการอ่านที่รวดเร็ว สิ่งที่ต้องการจากการอ่าน คือ คำตอบสั้น ๆ
2. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน การอ่านแบบนี้เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรืออ่านให้เกิดความสนุกสนาน เกิดความซาบซึ้ง
3. อ่านเพื่อการศึกษาค้นคว้า อ่านเพื่อให้รู้และเป็นการอ่านให้เกิดความเข้าใจ วิทยาศาสตร์ เรื่องที่อ่านได้

ดุษฎี สหิละเมียร (2521 : 67-71) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม เข้าใจเนื้อหาส่วนรวมของเรื่องหรือหนังสือ นับว่าเป็นหัวใจของการอ่าน เพราะถ้าผู้อ่านไม่สามารถจับใจความส่วนรวมก็จะมองไม่เห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียดต่าง ๆ
2. อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ ผู้อ่านจะต้องอ่านอย่างละเอียดทุกตัวอักษร แล้วสรุปใจความสำคัญได้หลายแง่ เช่น เก็บเนื้อเรื่องสำคัญ เก็บความรู้หรือข้อมูลที่สำคัญ เก็บแนวความคิดของผู้เขียน และเก็บจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง การเก็บใจความสำคัญแง่ต่าง ๆ เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้แสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ต่อไป

3. อ่านเพื่อแสดงความคิดเห็น การใคร่ครวญไตร่ตรองหาเหตุผล และตรวจสอบความรู้สึกนึกคิดหลังจากที่อ่านหนังสือจบ หรือบางคนอาจจะคิดไปพร้อม ๆ กับที่อ่าน เป็นผลให้มีความรู้ความเข้าใจแตกฉานในเรื่องที่อ่านได้ลึกซึ้ง

4. อ่านเพื่อให้จำได้ ควรอ่านอย่างมีสมาธิ การที่กระแส่ความคิดค่อย ๆ ซึมเข้าสู่จิตใจอย่างเป็นระเบียบทำให้จิตมีพลังมากพอที่จะจดจำได้เป็นเวลานาน การตั้งคำถามทบทวนสิ่งที่ตนอ่านทุกกระยะและพยายามตอบคำถาม ทำให้การอ่านมีจุดหมาย นอกจากนี้ใช้วิธีการท่องจำโดยตรง

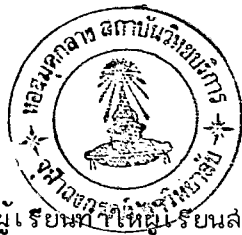
5. การอ่านเพื่อเข้าถึงรส นักอ่านที่ดีย่อมต้องมีความสามารถในเชิงอ่านสูงพอที่จะเข้าใจและซาบซึ้งในรสของงานเขียนประเภทต่าง ๆ

แต่ถ้าจะขีดเอาลักษณะและธรรมชาติของการอ่านเป็นเกณฑ์แล้ว รส่า วงศ์ยังอยู่ (2509 ข:290) ได้ทำการแบ่งการอ่านไว้ 2 ประเภท คือ

1. อ่านออกเสียง การอ่านแบบนี้ ใช้เมื่อเราต้องการให้ตัวเราเองหรือผู้อื่นได้ยินข้อความที่อ่าน หรือใช้เมื่อต้องการฝึกการออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน หรือใช้เมื่อต้องการให้เกิดความซาบซึ้งต็มตัวในความไพเราะของข้อความที่อ่าน เช่น การอ่านบทร้อยกรองต่าง ๆ อัตราเร็วของการอ่านแบบนี้สำหรับคนทั่วไปจะอยู่ในราว 120-150 คำต่อนาที

2. อ่านในใจ การอ่านแบบนี้อ่านโดยไม่ออกเสียงและไม่ใช้วิธีหวะที่ออกเสียงต่าง ๆ เคลื่อนไหวเลย คงใช้เฉพาะเพียงสายตากวาดไปบนหนังสือ ตารับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทตาไปยังประสาทสมองให้รับรู้ เพื่อจดจำข้อความต่าง ๆ วิธีการแบบนี้เหมาะสมสำหรับการอ่านเพื่อการศึกษาค้นคว้า ความสามารถของคนทั่วไปในการอ่านแบบนี้ประมาณ 200-250 คำต่อนาที ผู้ที่อ่านได้เร็วขึ้นซึ่งจัดว่าอยู่ในเกณฑ์ดี จะอ่านได้ประมาณ 400-600 คำต่อนาที

จากการศึกษาลักษณะและธรรมชาติของการอ่านนั้น ดุษฎี สิทธิละเมียร (2521 : 67) ได้กล่าวว่า การอ่านออกเสียงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอ่านภาษาไทย ในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเด็กจะต้องเริ่มเรียนจากการอ่านออกเสียงเป็นประการแรก ก่อนแล้วจึงสู่การอ่านประการอื่น ๆ ครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมการสอนอ่าน เพื่อทำการฝึกฝน

การอ่านแต่ละประเภทให้กับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
ซึ่งในการจัดกิจกรรมการอ่านที่เหมาะสมกับประเภทของการอ่านนี้ ศิริกาญจน์ โกศลภัก
(2521 : 22-24) ได้ให้คำอธิบายในรายละเอียดไว้ดังนี้

การอ่านออกเสียง เป็นกิจกรรมการอ่านอันดับแรกที่ฝึกนักเรียนในการอ่านออกเสียง
ให้ได้มาตรฐาน มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. อ่านดังพอที่ทุกคนในชั้นหรือที่นั้นได้ยิน ถ้าคำใดหรือประโยคใดมีความสำคัญ
ก็อ่านย้ำหรือเน้นเสียง
2. อ่านออกเสียง ข้อความแต่ละคำอย่างชัดเจนถูกต้อง
3. การเปล่งเสียงได้เหมาะสมสำหรับการอ่านร้อยแก้ว และการอ่านร้อยกรอง
4. ขณะที่อ่านควรอยู่ในท่าทางที่เรียบร้อย และสะดวกสบาย มือถือหนังสือ
ในท่าทางที่ถูกต้อง

ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ครูจะต้องฝึกให้นักเรียนได้รู้และปฏิบัติตาม โดยฝึกไปทีละอย่างจน
สามารถปฏิบัติทุกอย่างได้พร้อมกัน วิธีการฝึกครูสามารถทำได้โดย

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ หลาย ๆ กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มฝึกหัดการอ่าน
ออกเสียง โดยลำพัง การแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มย่อยจะช่วยให้เด็กเรียนในแต่ละกลุ่มเปลี่ยนกัน
อ่านได้ทั่วถึง แต่ละคนก็ได้ฝึกหัดบ่อยครั้ง
2. กำหนดให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสมาอ่านออกเสียงให้ครูฟังในช่วงว่าง
หรือนอกเวลา อาจจะเป็นอาทิตย์ละครั้ง หรือสองอาทิตย์ต่อครั้งก็ได้
3. กำหนดคำถามในวิชาใดวิชาหนึ่ง ให้นักเรียนหาคำตอบมาอ่านในชั้นเรียน
4. ให้นักเรียนแต่ละคนค้นคว้า เรื่องที่น่าสนใจมาอ่านหน้าชั้น หรืออ่านต่อหน้า
คนจำนวนมากผลัดเปลี่ยนกันไป
5. ให้นักเรียนอ่านพร้อมกันเป็นกลุ่มในเวลาเรียน
6. ให้นักเรียนจับกลุ่มกันอ่านโต้ตอบแบบแสดงละครเวที หรือแบบการแสดง
ละครวิทยุ

การอ่านออกเสียง นอกจากจะช่วยให้เด็กเรียนจำบทเรียนได้ง่ายขึ้น ยังเป็นการ
ช่วยในการสร้างพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ สังคม เป็นการฝึกในเรื่องการวางท่าทางให้
น่าดู มีความเชื่อมั่นในตนเอง

การอ่านในใจ เป็นการอ่านที่ใช้กันมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับ การอ่านออกเสียง และการอ่านทำนองเสนาะ ลักษณะของการอ่านในใจที่ถูกต้องมีหลักดังนี้

1. เป็นการอ่านในใจจริง ๆ ไม่มีเสียงพึมพำในลำคอ

2. ขณะที่จะอ่านริมฝีปาก ลิ้น หลอดเสียง และกล่องเสียง ไม่มีการเคลื่อนไหว

การฝึกเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะในการอ่านในใจนั้น ควรเริ่มเมื่อนักเรียนอ่านออกเสียงได้ถูกต้องดีแล้ว ขั้นตอนของการฝึกอ่านในใจ ทำได้ดังนี้

1. ครูทดสอบความพร้อมในการอ่านในใจของนักเรียนก่อน โดยการออกคำสั่งยาว ๆ ด้วยปากเปล่า แล้วสังเกตว่านักเรียนเข้าใจคำสั่งนั้นหรือไม่ ถ้าเข้าใจแล้วครูก็เริ่มฝึกโดยการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง เมื่อนักเรียนจับใจความจากคำพูดได้แล้ว จึงให้หัดจับใจความด้วยการอ่านในใจต่อไป

2. ฝึกการอ่านในใจโดยใช้บัตรคำ หรือแถบประโยคที่มีข้อความ เป็นคำสั่งสั้น ๆ ให้นักเรียนอ่านคำสั่งในใจ แล้วครูทำการวัดผลโดยให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งในบัตรคำทันที

3. เปลี่ยนข้อความจากคำสั่งเป็นข้อความธรรมดา ที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน ให้นักเรียนฝึกอ่าน แล้วครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ ถ้านักเรียนตอบถูกก็แสดงว่าการฝึกอ่านในใจได้ผลแล้ว

4. เมื่อนักเรียนฝึกการอ่านทั้ง 3 ขั้นตอนแล้ว ในขั้นนี้จึงเน้นเรื่องความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน

การอ่านทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวข้างต้นเป็นการฝึกอ่านขั้นพื้นฐาน ต่อมาควรฝึกอ่านจับใจความ ซึ่งเป็นขั้นสูงยิ่ง แต่จะต้องฝึกหลังจากการที่นักเรียน ฝึกขั้นพื้นฐานได้ดีแล้ว ครูทำการฝึกได้ง่าย ๆ ดังนี้

1. หาหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ตรงกับความสนใจ ระดับอายุของนักเรียนมาให้ให้นักเรียนอ่านเพิ่มเติม

2. ฝึกให้นักเรียนมีความรอบคอบในการอ่าน ไม่อ่านตก อ่านข้ามบรรทัด อ่านผิดหรืออ่านข้ามใจความสำคัญ

3. ฝึกให้นักเรียนอ่านเป็นข้อความมากกว่าอ่านเป็นคำ ๆ

4. ฝึกให้นักเรียนมีสมาธิในการอ่าน และครูควรจะหมั่นตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนเสมอ ๆ

5. ฝึกให้นักเรียนรักและสนใจในการอ่านหนังสือทุกประเภทอย่างกว้างขวาง เปิดโอกาสให้เลือกอ่านหนังสือที่เขาสนใจได้โดยเสรี

กล่าวได้ว่า การจะสอนอ่านประเภทใดให้แก่เด็ก ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการอ่านในขณะนั้น แล้ววัตถุประสงค์ของการสอนอ่านให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การสอนอ่านในชั้นประถมศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะการอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ในทุก ๆ ด้าน บุคคลทั่วไปใช้ทักษะการอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลิน ตลอดจนหาวิธีทางแก้ปัญหาของตนเอง ทางโรงเรียนคือ ครู ซึ่งจำเป็นต้องปลูกฝังทักษะทางการอ่านให้นักเรียนสามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้ตลอดไป

ก่อนที่จะดำเนินการสอน นอกจากดูวัตถุประสงค์ของการอ่าน ประเภทของการอ่านแล้ว ครูควรคำนึง พัฒนาการทางความคิดของมนุษย์ ซึ่ง เปียเจต (Piaget อ้างถึงในหนังสือ พฤกษะวัน 2522 ข: 76-77) ได้แบ่งขั้นการเรียนรู้แต่ละวัยไว้ดังนี้

1. วัยแห่งการใช้ประสาทสัมผัส อายุแรกเกิดถึง 18 เดือน เป็นวัยก่อนพูด สัมผัสความสามารถแห่งวัยมีดังนี้

- เรียนรู้จากของจริง คน สัตว์ สภาพแวดล้อม
- สามารถที่จะค้นหาโดยวิธีเดาลูม
- วิธีเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส เช่น ปาก มือ หู ตา ฯลฯ

2. วัยเรียนรู้ภาษาพูด หรือวัยก่อนปฏิบัติการความคิด อายุ $1\frac{1}{2}$ - 6 ปี หรือ 7 ปี สัมผัสความสามารถแห่งวัยมีดังนี้

- เริ่มเรียนรู้ภาษาพูด เข้าใจเครื่องหมาย ทำทางที่จะสื่อความหมาย
- การรับรู้ดีขึ้น แต่ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลได้
- เรียนรู้จากการเล่นได้ดี ใช้การลองผิดลองถูก และช่วยตนเองได้
- เริ่มที่จะวิเคราะห์แยกประเภทได้บ้าง แต่ยังไม่สามารถบอกคุณสมบัต
- รู้จักตอบคำถามง่าย ๆ ได้ แต่ยังไม่สามารถใช้วิธีสื่อความหมายโต้ตอบ

และมีการตอบปัญหาน้อย

3. วัยแห่งการปฏิบัติความคิดด้วยรูปธรรม อายุ 7-12 ปี (วัยประถมศึกษา) ลักษณะความสามารถแห่งวัยนี้ดังนี้

- รับรู้เกี่ยวกับรูปธรรมได้ดี
- เริ่มรู้จักคิดหา เหตุผลจากสิ่งที่มีตัวตน
- เริ่มเข้าใจหา เหตุผลที่จะโต้แย้ง
- เริ่มเข้าใจที่จะใช้การสนทนาได้
- ยังไม่สามารถวิเคราะห์ เชิงความคิดได้ทีเดียว แต่บอกความสัมพันธ์

ของสิ่งต่าง ๆ ได้ดี

4. วัยแห่งการปฏิบัติความคิดเชิงนามธรรม อายุ 12 ปีขึ้นไป ลักษณะความสามารถแห่งวัยนี้ดังนี้

- เริ่มรู้จักหา เหตุผลเกี่ยวกับนามธรรมได้ดี
- ทดลอง และควบคุมติดตามผลได้ดี
- คิดหา เหตุผลเกี่ยวกับนามธรรมได้
- ค้นคว้าหาความรู้ วิเคราะห์หาคำตอบหรือหาความสำคัญในสิ่งที่เป็น

นามธรรมได้ดียิ่งขึ้น

- รู้สังเกตทวน แสดงความคิดโต้แย้งได้กว้างขวาง
- สามารถที่จะวางแผน คิดค้น ประสานแนวความคิดในการเรียน

ทำงาน และฝึกกิจกรรมได้กว้างขวาง วางแผนได้

ในการศึกษาถึงขั้นของการเรียนรู้ในแต่ละวัย ตลอดจนลักษณะความสามารถของวัยนี้ สามารถช่วยทำให้ครูผู้สอนได้แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนดังนี้ คือ โดยทั่วไปเด็กในระดับประถมศึกษา จะสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับ รูปธรรมได้ดี นั่นก็หมายความว่า ภาษาที่จะใช้อ่าน ควรเป็นเรื่องของรูปธรรม เช่น เด็ก คน ลูกสัตว์ เครื่องใช้ และคำที่บังกริยาอาการที่เด็กสามารถแสดงออกและเข้าใจได้ง่าย

ในการสอนภาษาหรือการอ่านแก่เด็กประถมศึกษา คงจะต้องให้การเล่นเป็นตัวนำช่วยในช่วงขั้นต้น ๆ เช่น ชั้นป.1-2 ครูจึงควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียน ภาษา การเล่นเกมทางภาษา การชั้บร้องดนตรี เพื่อจะนำไปสู่การเรียนอ่านของเด็ก ช่วงกลาง

ราวชั้น ป. 3-4 น่าจะเรียนรู้ถึงวิธีการคิดหาเหตุผล เปรียบเทียบ บอกความสัมพันธ์
ของสิ่งของสัญลักษณ์ได้ตี ช่วงปลายชั้นป. 5-6 ควรเริ่มส่งเสริมการเรียนรู้ในเชิงนามธรรม
ได้ ฉะนั้น การคัดเรื่องราวหรือหนังสืออ่านควรเกี่ยวข้องกับ คำคมร้อยกรอง วรรณคดี
และถอดบทประพันธ์ได้ตีขึ้น

ความสนใจในการอ่าน

ก่อนที่จะศึกษาถึงความสนใจในการอ่านของเด็ก การศึกษาถึงความต้องการ
ทางกายภาพ และจิตใจของเด็กเพื่อจะได้ทราบว่าเด็กสนใจที่จะอ่านอะไรเป็นสิ่งจำเป็น
คำตอบที่พอจะรวบรวมได้ก็คือ เด็กสนใจในสิ่งที่เขาได้เคยรู้เคยเห็น และคุ้นเคยมาแต่
เล็กแต่น้อย พุดง่าย ๆ ก็คือ สนใจต่อสภาพแวดล้อมตัวเขา เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง สัตว์เลี้ยง
ต้นไม้ ดอกไม้ ของกิน เพื่อนฝูง และอื่น ๆ (รัญจวน อินทรกำแหง 2520 : 13) ยิ่ง
เติบโตขึ้นจำนวนของสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับตัวเขาก็จะยิ่งขึ้นตามลำดับ ความสนใจของ
เขาก็จะพลอยเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

อาร์บูทนอท (Arbuthnot อ้างถึงใน สุพิศรา ชุ่มเกตุ 2522 : 7-8) ได้
ศึกษาถึงความต้องการพื้นฐานของเด็ก ซึ่งจะเชื่อมโยงถึงความสนใจในการอ่านได้ดังนี้

1. ความต้องการที่จะทำอะไรได้สำเร็จ เนื่องจากเด็กต้องการทำอะไร
ให้สำเร็จด้วยตนเอง ดังนั้นเด็กจึงพอใจและชอบอ่านหนังสือที่แสดงถึงความเป็นวีรบุรุษ
สามารถเอาชนะสิ่งต่าง ๆ ได้
2. เด็กต้องการความมั่นคงทางด้านวัตถุ คือ ต้องการอยู่ดีกินดี ความปลอดภัย
จากอันตรายต่าง ๆ เด็กจึงต้องการหนังสือที่กล่าวถึงงานเลี้ยงอย่างหรูหรา เสื้อผ้าสวยงาม
เพชรพลอย ปราสาทราชวังซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความมั่นคงทางวัตถุ
3. เด็กต้องการความมั่นคงทางด้านอารมณ์ คือ ต้องการความรักจากคนอื่น
และในขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะรักคนอื่นด้วย เด็กต้องการความรักจากพ่อแม่ เพื่อนฝูง
และจะแสดงความรักของตนต่อคนเหล่านี้ด้วย หรือวัตถุอื่น ๆ ใกล้เคียงก็ได้ ดังนั้น หนังสือที่
แสดงความรักในครอบครัว จะทำให้เด็กเกิดความมั่นคงทางด้านอารมณ์
4. เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น เด็กอยากรู้อยากเห็นเสมอ เพราะไม่เคย
มีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ที่ใกล้ตัวเด็กออกไป ดังนั้นเด็กจะอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยว เรื่องเมืองต่าง ๆ ความเป็นอยู่ในชาติอื่น ๆ

5. เด็กมีความต้องการแสดงความเป็นเจ้าของ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจว่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นของเขาโดยตรง เช่น เด็กมักจะพูดอวดกันว่า ฝั่พ่ของฉัน ฝั่ชายของฉัน

6. เด็กต้องการความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เด็กไม่ชอบสิ่งที่ย่ำซากจำเจ ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ การเล่นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง และเป็นการพักผ่อนด้วย เด็ก ๆ ก็มีเรื่องยุ่งยากใจได้เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ เช่น ยุ่งยากใจจากการเรียน จากพ่อแม่ จากเพื่อน เป็นต้น เด็กจึงต้องการเล่นสนุก เพื่อเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ มีหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อความสนุกสำหรับเด็กเล็ก เช่น เรื่องของ Dr. Seuss และปรากฏว่าเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในหมู่เด็ก ๆ ผู้อ่าน

7. เด็กต้องการสิ่งสวยงามและเป็นระเบียบ รวมทั้งดนตรีที่ฟังไพเราะ การเต้นรำ ละคร ภาพวาดหรือการแกะสลัก ซึ่งเป็นความต้องการทางด้านศิลปะ เด็กจึงชอบหนังสือที่มีคำคล้องจองกัน คำซ้ำ ๆ กันเป็นจังหวะ และสนใจหนังสือที่มีภาพวาดและสีสรรสวยงาม

ในหนังสือเรื่อง "พัฒนาการเด็กเล็ก" (สุพิศรา ชุ่มเกตุ 2522 : 8-9) ได้กล่าวถึง ความต้องการโดยทั่ว ๆ ไปของเด็กไว้ 2 ประการ ซึ่งเป็นข้อสรุปของความ ต้องการพื้นฐานของ อารมณ์นอก ดังนี้

1. ความต้องการทางกาย ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิที่เหมาะสม เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ความต้องการการเคลื่อนไหว การพักผ่อน การขับถ่าย และความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการทางจิตวิทยา เป็นความต้องการทางด้านอารมณ์และสังคม ได้แก่

2.1 ความต้องการความรัก อยากให้คนอื่นรัก และต้องการที่จะรักคนอื่นหรือสิ่งอื่นด้วย ถ้าขาดความรักจะปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยาก

2.2 ต้องการความปลอดภัย เพื่อให้รู้สึกว่าคุณอยู่ในสภาพมั่นคง ถ้าขาดไปจะรู้สึกหวาดกลัว

2.3 ความต้องการอิสรภาพ ความต้องการชนิดนี้เด็กจะแสดงให้เห็นโดยการพยายามทำในสิ่งที่ตนเองพอจะทำได้ ยิ่งเป็นเด็กวัยรุ่นยิ่งมีความต้องการชนิดนี้มาก

2.4 ความต้องการตัวแต่งหรือฐานะทางสังคม เพื่อให้คนอื่นยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

จากความต้องการของเด็กพอที่จะทำให้เราได้ทราบถึงความสนใจในการอ่าน ซึ่งจะเป็นตัวช่วยตอบสนองความต้องการนั้น ๆ ในเด็กได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาความสนใจของเด็กในวัยต่าง ๆ แต่ละท่านประมวลความสนใจในการอ่านของเด็กออกออกตามลำดับอายุ

ลำสิ ทงริว (2524 : 209-210) แบ่งความสนใจออกเป็น 4 ช่วง และได้เสนอแนวการเขียนหนังสือสำหรับเด็กไว้ในแต่ละช่วงดังนี้ คือ

1. เด็กช่วงอายุ 3-5 ปี เริ่มสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเป็นอย่างมาก เริ่มให้ความสนใจกับหนังสือประเภทมีรูปภาพ สามารถเลือกหนังสือที่ตนชอบเองได้ ชอบคำคล้องจอง สอดแทรกอารมณ์ขัน แต่ยังไม่สามารถรับรู้ความคิดในเรื่อง เวลาได้

หนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็ก ในช่วงนี้ควรมี เนื้อเรื่องสั้น ๆ ไม่ซับซ้อน มีรูปภาพมาก ๆ ร้อยกรองประเภท คำกล่อมเด็ก ปลูกฝังเด็ก และบทเด็กเล่นได้รับความนิยมนสำหรับเด็กในช่วงนี้มาก เนื้อเรื่องแสดงถึงความแบ่งแยกระหว่าง ความดีและความชั่ว ประเภทความดีชนะความชั่วร้าย ทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น จะอ่านมากเป็นพิเศษ

2. เด็กช่วงอายุระหว่าง 6-8 ปี พอจะอ่านหนังสือเองได้บ้างแล้ว ชอบอ่านหนังสือประเภทคำคล้องจอง การเล่นคำปัญหาต่าง ๆ เรื่องตลก ๆ ประเภท Slap-Sticks เป็นที่นิยมอย่างมาก มโนทัศน์ในเรื่องเวลา และระยะทางสำหรับเด็กในวัยนี้ยังคงคลุมเครืออยู่มาก แต่พอจะรับรู้ภาพในแง่มุมต่าง ๆ ได้ดีพอสมควร

หนังสือสำหรับเด็กในวัยนี้ ผู้เขียนสามารถใช้เนื้อหาที่มีหลายแง่มุมได้บ้างแล้ว แต่เนื้อเรื่องควรจะสั้น เด็กในช่วงวัยนี้ มักจะประทับใจในตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นพิเศษ และสามารถจำได้ ดังนั้นการเล่นเรื่อง เป็นชุด ที่มีตัวละครตัวเอกเป็นตัวยืนโรง จึงเป็นที่นิยมพอสมควร

3. เด็กช่วงอายุ 9-11 ปี เริ่มให้ความสำคัญกับกลุ่มเป็นอย่างมาก ผู้ใหญ่มักมีความรู้สึก ว่า ลูกหลานพยายามปลีกตัวจากครอบครัว ต้องการความเป็นอิสระ ดังนั้นในบางครอบครัว ผู้ใหญ่จึงละเลยไม่ให้ความสนใจกับเด็กเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ในเรื่อง

หนังสือนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นการ์ตูนที่ปล่อยให้เด็กได้เลือกอ่านกับกลุ่มตามความสนใจ แต่มีบ่อยครั้งที่หนังสือเหล่านั้นมักจะยากเกินความสามารถในการอ่านของเด็ก ผู้ใหญ่อาจจะต้องให้ความช่วยเหลือบ้างตามสมควร

หนังสือสำหรับเด็กในช่วงนี้ มักจะเน้นเรื่องปัญหาการปรับตัวของเด็ก ต่อสังคม ประเภทของเรื่อง มักจะต่างกันอยู่ทั้งสำหรับผู้อ่านเพศหญิงและชาย แต่มักจะเป็นประเภท ดุเดือด ก้าวร้าว แสดงอารมณ์กตัญถ์ของตัวละคร

4. เด็กช่วงอายุ 12-14 ปี สามารถที่จะรับรู้เรื่องประเภทนามธรรมได้ดีพอสมควร สามารถรับรู้ในเรื่องของเวลา ระยะทาง และช่วงของความสนใจสูง เด็กในช่วงอายุนี้บางคนชอบอ่านหนังสือของผู้ใหญ่ แต่บางคนก็หยุดอ่านหนังสือทุกประเภท ดังนั้นผู้ใหญ่จึงต้องให้ความสนใจ ช่วยแนะนำ ช่วยเหลือเด็กในวัยนี้อย่างใกล้ชิด และจริงจัง เพราะจะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตการอ่านหนังสือทีเดียว

รัฐควน อินทรกำแหง (2520 : 58-61) ได้แบ่งช่วงความสนใจ ออกเป็น

4 ช่วง คือ

1. อายุ 2-4 ปี สนใจในตนเองและเด็กในวัยเดียวกัน

ชอบฟังคำพูดที่คล้องจองกัน การแห่ล้อม การร้องเพลง

เริ่มเรียนพูดเป็นคำ ๆ และเริ่มจำคำใหม่ ๆ

ชอบดูสี โดยเฉพาะสีสด ๆ

ชอบสัตว์ โดยเฉพาะเด็กที่มีสัตว์เลี้ยงของตนเอง

ชอบดูรูป หรือ ฟังเรื่องใกล้เคียงกับสิ่งแวดล้อมของตน เช่น เด็กอยู่ใกล้

น้ำชอบดูรูปเรือ อยู่ชนบทชอบดูรูปเกวียน เป็นต้น

ชอบหนังสือที่มีรูปภาพมาก ๆ

2. อายุ 4-6 ปี

เริ่มมีความคิดคำนึง จินตนาการมากขึ้น ชอบเรื่องนางฟ้า เทวดา นิทาน

นิยายต่าง ๆ

สนใจอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติของตน นก สัตว์ ต้นไม้

สนใจเรื่องเกี่ยวกับชีวิต สิ่งแวดล้อม

ชอบหนังสือที่มีรูปภาพ

3. อายุ 7-8 ปี

ยังชอบนิทาน นิยายอยู่ ทั้งนิทานพื้นบ้าน นิทานตำนาน เช่น ศรีรัตนไชย
พระยาตักแตน ท้าวแล่นปม เป็นต้น หรือนิทานที่คิดขึ้นใหม่ที่เข้า
ลักษณะ "ในกาลครั้งหนึ่งยังมี ..."

นอกจากนี้สนใจเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น

ชอบฟังหรืออยากรู้เรื่องของ เด็กอื่นในวัยเดียวกันว่าชีวิตความเป็นอยู่
อย่างไร

ชอบเรื่องชวนคิด

ในระยะนี้เด็กชายและเด็กหญิงอาจแยกความสนใจในการอ่านต่างกันบ้าง
เพราะรสนิยมการชอบของเด็กหญิงในระยะนี้ ยังคงชอบตุ๊กตา
ของเล่นสวย ๆ งาม ๆ เสื้อผ้า เด็กผู้ชายชอบรถยนต์ เรือบิน
และเครื่องบินตลกโลกต่าง ๆ

4. อายุ 9-10 ปี

ระยะนี้เรียกว่า เป็นระยะที่มีความสนใจในการอ่านเริ่มพิกัดจริงจัง
เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงแยกกันอ่านตามความสนใจของตน เด็ก
ผู้หญิงชอบเรื่องระจุมระจิม นิทาน นิยาย เด็กชายชอบเรื่อง
เครื่องบินตลกโลก การผจญภัย ความตื่นเต้น

จากการแบ่งช่วงความสนใจของนักการศึกษาทั้ง 2 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกัน
และตรงกับการแบ่งช่วงของบันลือ พฤษะวัน ที่ได้กล่าวถึงช่วงความสนใจของเด็ก โดย
แบ่งตามระดับชั้น ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอเสนออารายละเอียด เรื่องความสนใจของเด็กระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 มากล่าวไว้เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากตรงกับงานวิจัยที่กำลังทำอยู่ คือ
การศึกษาความสนใจในการอ่านนิทานประเภทต่าง ๆ ของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
นั่นเอง บันลือ พฤษะวัน (2524 ก: 15-16) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กในวัยประถมศึกษา
ปีที่ 3-4 ไว้ดังนี้

1. ลักษณะแห่งวัย

- ช่วงความสนใจยาวนานขึ้นเป็น 30-40 นาที

- มีความคล่องแคล่วที่จะไขก๊ำมเมื่อต้งขึ้นมาก ส่ำมารถที่จะใช้การ
สังเกตเปรียบเทียบกับได้ละ เอียดยั้งขึ้น

- เรียนรู้ที่จะทำงานรวมกลุ่มกับผู้อื่นได้ดี รู้จักช่วยเหลือ แบ่งปัน
ควรส่งเสริมการสร้างลักษณะนิสัยในการทำงาน การละล่อมต่ง ๓

- ส่ำมารถที่จะอ่านตามล่ำฟังได้ต้งขึ้น และพอเข้าใจเรื่องราวที่เป็น
นามธรรมเฉพาะเรื่องได้บ่ง

- รู้จักที่จะอ่ำงงานต่ง ๓ และส่ำมารถฝึกตนให้เป็นคนรับผิดชอบ
กิจการได้ต้งขึ้น

2. ความสนใจและความต่งการ

- ความสนใจในตนเอง เริ่มลดน้อยลง เริ่มสนใจเพื่อน และส่ำภาพแวดล้อม
ที่ห่างตัวออกไปได้มากขึ้น

- สนใจในเรื่องราวและความเป็นมาของสถานที่ บุคคล ได้มากขึ้น

- ต่งการที่จะมีส่วนร่วมในการเล่น การทำงาน เอาใจเพื่อนฝูงได้
มากยิ่งขึ้น และเริ่มมีเพื่อนที่ถูกใจ (ถูกคอ) กัน

- ต่งการจะได้รับบริการส่งเสริมที่จะแสดงออกทางการเล่นเกม การกีฬา
และการประดิษฐ์คิดค้นต่ง ๓

- สนใจนิทาน เรื่องราว และส่ำมารถเล่าสู่เพื่อนฟังได้ต้งขึ้น

3. หนังสือที่ควรอ่าน และส่งเสริมการอ่านตามล่ำฟัง

- ความสนใจในการอ่านเริ่มขยายวงกว้างออกไปมากขึ้น

- นิทานสุภษิต นิทานคำกลอน ที่ให้คิดล่อมใจ ให้แนวคิดในการประพฤติ
ปฏิบัติ เช่น นิทานสุภษิต

- นิทาน หรือ เรื่องราวที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของลิ่งต่ง ๓
เช่น กระจต่ายหางสั้น พระร่วง พระยาโคตรตะบอง ภาพประวัติคำลตร์ บุคคลล่ำคัญ
ของช่ำชาติไทย ฯลฯ

- เรื่องราวที่ชวนคิด เช่น ล่นุกกับตัวเลข ลื่อตัวแรก กินตโตเร็ว

- นิทานที่ตลกขบขัน หรือ แสดงความกล้าหาญผจญภัยต่ง ๓ เช่น

นิทานนานาชาติ รวมนิยายของเชคส์เปียร์

- เรจรมย์ ที่แผ่งคุณธรรมล้น ๓ เช่น เรื่องล้นจากวารลสาร นิตยลสารต่ง ๓

นอกจากนี้ หนังสือ พกษะวัน (2524 ก: 34-35) ได้ขยายความ เด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เกิดการเปลี่ยนแปลงในการอ่าน ที่เป็นเรื่องยาวมากขึ้น เพราะช่วงความสนใจ สำนึกในการอ่านยาวนานขึ้นมาก เด็กที่สามารถผ่านมาในขั้นนี้ ย่อมต้องการอ่าน ทั้งจะขยายวงการอ่านได้กว้างขวางขึ้น

การมีหนังสือให้อ่านหลาย ๆ ประเภท ย่อมเป็นการสนองความต้องการในการอ่านแบบขยายประสพการณ์ได้กว้างขวางขึ้น หนังสือที่จะช่วยให้เด็กอ่านอย่างตั้งใจ ควรเป็นหนังสือเป็นเรื่องราวที่ยาวขึ้น

- เรื่องที่ตลกขบขัน (comics) จะช่วยให้เด็กเข้าใจในการใช้ถ้อยคำ ในรูปแบบที่ชวนขัน เรื่องราวและภาพของความผิดพลาด เลอะเสียน หลงลืม แผลง ๆ แต่เรื่องชวนขัน มักจะประกอบด้วยบทสนทนา

- เรื่องที่เป็นจริง นิทานอิงประวัติศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญ นักประดิษฐ์ คิดสร้างที่มีชื่อเสียงและอื่น ๆ จะช่วยให้เด็กได้มีแนวคิดที่เป็นแบบอย่างจากบุคคลนั้น ๆ ในหลายรูปแบบ เป็นการก่อจุดเริ่มต้นของความใฝ่ฝัน ความมุ่งมั่น ที่จะก้าวหน้าในชีวิตของเด็กได้เป็นอย่างดี (non fiction)

- เรื่องชวนเพื่อฝัน (fantastic) เทพนิยายแฝงคุณธรรม นิทานสนุก นิทานต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กสนใจ รู้จักเลือกเป็นตัวละคร รู้ว่าใครผิดใครถูก ใครชื่อใครต จะเลือกแบบอย่าง เป็นแนวปฏิบัติของตน ตลอดจนอาจใช้ ฝึกประเมินตัวละครในเรื่องที่อ่านไปพร้อมกันด้วย.

คณะนิสิตปริญญาโทภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2523 : 51) ได้รวบรวมลักษณะนิสัย และช่วงความสนใจในหนังสือของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 (อายุ 9-10 ปี) ไว้ดังนี้

- มีความสนใจในการอ่านอย่างจริงจัง สามารถอ่านได้คล่องแคล่ว

- ชอบฟังครูเล่า เรื่องหรืออ่านหนังสือให้ฟังด้วยความตั้งใจและชอบอ่านหนังสือเป็นกิจกรรมที่พอใจเท่า ๆ กับงานอดิเรก

- เด็กหญิงและเด็กชายมีความสนใจแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เด็กหญิงชอบอ่านเรื่องกระจุ้มกระลุ่ม นิทาน นิยาย ธรรมชาติที่สวยงาม ล้วยเด็กชายชอบเรื่องเครื่องยนตร์กลไก การผจญภัย ความตื่นเต้น ทั้งหญิงและชายชอบเรื่องที่เกี่ยวกับเครื่องเล่น

ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ ภูเขา วิรุบุษ และวีรสตรี หรือชีวิตจริงมากขึ้น

- ชอบหนังสือภาพมาก ๆ สีสรรสวยงาม ภาพชัดเจน
- ชอบเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ แต่เริ่มชอบเรื่องจริง ๆ มากกว่า

ที่จะให้สัตว์ทำอะไรเหมือนตน

- ชอบนิทานเกี่ยวกับนางฟ้า และไร้สาระต่าง ๆ
- ชอบเรื่องตลกขบขัน ผจญภัย
- ไม่ค่อยชอบเรื่องหวาดเสียวตื่นเต้นจนเกินไป
- ชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน สิ่งที่พบเห็น
- ชอบเรื่องี่อ่านแล้ว เกิดความคิดริเริ่มอยากทดลองค้นคว้าและทำ
- มีความรู้สึกต้องการในการเลือกเพื่อน เข้ากลุ่มโดยพิจารณาจาก ความ

สามารถในการอ่านหนังสือประเภทใดมากที่สุดคนนั้นก็ไ้เป็นหัวหน้า

การสังเกตกิจกรรมกระตุ้นความสนใจในการอ่าน

เมื่อได้ศึกษาถึงความต้องการในการอ่านหนังสือของเด็กแล้ว ผู้ผลิตก็จะสามารถผลิตหนังสือได้ตรงตามความต้องการมากขึ้น แต่ถ้าหนังสือที่ผลิตออกมา ไม่ได้ได้รับความสนใจ ก็จะไม่เกิดประโยชน์อย่างไร การสังเกตกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านหนังสือ สนใจ การอ่านหนังสือเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะว่าการชักชวนเด็กให้อ่านหนังสือโดยวิธีการพูด แนะนำอย่างเดียวนั้นอาจไม่พอ ต้องมีกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อเร้าความสนใจให้เด็กอ่านหนังสือ กิจกรรมที่ควรสังเกตเพื่อส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือ ลู่พัตรา ชุมเกต (2522 : 124-127) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. การเล่านิทาน การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก ซึ่งสามารถสังเกตกิจกรรมนี้ได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน และอาจเล่าให้เด็กฟังเฉพาะคน หรือเล่าเป็นกลุ่มหลาย ๆ คนก็ได้ เมื่อพูดถึงนิทานเด็ก ๆ จะชอบ ผู้เล่านิทานควรจะต้องคิดถึงข้อต่อไป

- ผู้ฟังนิทานเป็นเด็กวัยไหน เรียนอยู่ระดับชั้นใด เป็นเด็กผู้หญิงหรือเด็กผู้ชาย ทั้งนี้จะได้เลือกนิทานให้เหมาะกับเด็ก

- เรื่องที่นำมาเล่าต้องอยู่ในความสนใจของเด็กตามหลักจิตวิทยาว่าด้วยความสนใจของเด็กในวัยต่าง ๆ กัน เรื่องที่เล่าให้เด็กฟังต้องตื่นเต้น สนุกขบขัน มีการออกท่าทางบ้าง เนื้อเรื่องควรมีคำถามว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร แล้วได้รับผลอย่างไร

สำหรับครูและบรรณารักษ์ ถ้าเล่านิทานให้เด็กฟังในห้องเรียน ซึ่งมีเด็กฟังหลายคนก็ควรจะมีการเตรียมตัวดังนี้

- อ่านเรื่องหรือบททวนเรื่องที่จะเล่าให้เข้าใจ ข้อความบางตอนต้องจำให้ได้แม่นยำ อย่าตัดข้อความสำคัญออก

- ผู้เล่าต้องชอบเรื่องที่จะเล่า สิ่งจะทำให้เล่าเรื่องนั้นได้ดี เวลาเล่าต้องให้อารมณ์คล้อยตามไปด้วย เรื่องนี้จะสนุก

- เวลาเล่าไม่ควรตดเสียง หรือมีเสียง เอ้อ-อ้า มากเกินไป การออกท่าทางให้ดูพอสมควร

- อย่าเล่านานเกินไป เด็กจะเบื่อ

- ข้อสำคัญคือต้องมีหนังสือเล่มที่เล่าให้เด็กดูด้วยเพื่อสร้างความสนใจเด็กให้อยากอ่านหนังสือ และควรพูดแนะนำเด็กว่า เรื่องที่สนุก ๆ ในทำนองนี้ยังมีอีกมาก อยู่ในหนังสืออะไรบ้าง และห้องสมุดโรงเรียนควรซื้อหนังสือเหล่านั้นมาให้เด็กอ่าน

- เมื่อเล่าจบแล้วอาจตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เล่า หรือให้เด็กออกมาแสดงหน้าชั้น จะทำให้เด็กสนใจเรื่องยิ่งขึ้น

2. การเลือกหนังสือให้เด็กอ่าน เป็นกิจกรรมสำหรับเด็กโตและวัยรุ่น โดยผู้ปกครองหรือครูบรรณารักษ์ เลือกหนังสือที่เห็นว่าดี เหมาะสมกับเด็กซึ่งเป็นหนังสือที่มีอยู่ที่บ้าน หรือมีอยู่ในห้องสมุดของโรงเรียนแนะนำแก่เด็ก ว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ ดีอย่างไร สนุกตรงไหน ควรนำหนังสือมาให้เด็กดูด้วย เพื่อจูงใจให้เด็กอยากอ่าน

3. การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็กและเด็กโต สามารถจัดกิจกรรมนี้ได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยผู้ปกครองหรือครูนำหนังสือที่ดีเหมาะสมกับเด็กมาอ่านให้เด็กฟัง กิจกรรมนี้คล้ายกับการเล่านิทาน แต่การเล่านิทานเป็นการเล่าปากเปล่า การอ่านหนังสือให้เด็กฟังไม่จำเป็นต้องอ่านวันเดียวจบเล่ม อาจอ่านวันละตอนก็ได้ ข้อสำคัญคือ เรื่องที่อ่านต้องสนุกเด็กจึงจะสนใจฟัง

4. การเล่าเรื่องในหนังสือ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กโตและวัยรุ่น สามารถสังเกตกิจกรรมนี้ได้ที่บ้านและโรงเรียน เป็นการเล่าโครงเรื่องอย่างย่อ ๆ เพื่อจูงใจให้เด็กเห็นว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ น่าอ่าน ซึ่งต่างกับการเลือกหนังสือให้เด็กอ่าน เพราะการเลือกหนังสือเป็นการบอกว่าหนังสือเล่มนั้นดีอย่างไร สุนกตรงไหน

5. การเล่นทายปัญหา เป็นกิจกรรมที่ใช้ได้กับเด็กทุกวัย เพียงแต่ให้ปัญหานั้นยากง่ายตามวัยของเด็ก การทายปัญหาควรเป็นปัญหาที่สามารถอ่านค้นคว้าได้จากหนังสือ การทายปัญหาจะทำให้เด็กตื่นเต้น และอ่านหนังสือเตรียมไว้เพื่อจะได้ทายปัญหาถูก กิจกรรมนี้ ถ้าจัดที่โรงเรียนครูอาจจะเร้าใจเด็กโดยจัดให้ผู้ที่ทำปัญหาถูกต้อง เป็นคนเก่งประจำวัน ประจำสัปดาห์ และพอครบเดือนอาจมีรางวัลให้บ้าง หรือมีบอร์ดสำหรับคนเก่งประจำห้องก็ได้

6. การให้เด็กอ่านหนังสือให้ฟัง เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองจัดได้ที่บ้าน โดยขอร้องให้ลูกหลานอ่านหนังสือให้ฟังในโอกาสที่เหมาะสมเพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ ที่ผู้ใหญ่เคยอ่านให้เด็กฟัง

7. การให้เด็กเล่าเรื่องในหนังสือ โดยให้เด็กไปอ่านหนังสือ มาคนละ 1 เล่ม แล้วผลัดกันเล่า กิจกรรมนี้ใช้ได้กับเด็กทุกวัยที่อ่านหนังสือออกแล้ว และจัดได้ที่บ้านและที่โรงเรียน

8. การอภิปรายเรื่องในหนังสือ โดยเด็กและผู้ใหญ่ไปอ่านหนังสือมาแล้วสนทนาให้ความเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้น กิจกรรมนี้ควรจัดสำหรับเด็กวัยรุ่น จัดได้ที่บ้านและโรงเรียน

9. การสร้างบรรยากาศที่บ้านและที่โรงเรียนให้เด็กอยากอ่านหนังสือ การสร้างบรรยากาศที่บ้านให้เด็กอยากอ่านหนังสือโดยผู้ปกครองหาซื้อหนังสือที่เหมาะสมหรือเป็นประโยชน์กับลูกหลาน เอามาไว้ที่บ้าน จัดชั้นหนังสือเข้าที่มุมใดมุมหนึ่งในห้องที่เด็กสามารถหยิบอ่านได้โดยสะดวก และเข้าไปดูได้โดยง่าย เมื่อเด็กเห็นหนังสือเตะตาบ่อย ๆ ก็จะหยิบออกมาอ่าน นอกจากนี้ผู้ใหญ่ในบ้านควรอ่านหนังสือนั้นให้เด็กเห็น แล้วอาจนำมาเล่าในเวลาอันควร เป็นเชิงเล่าสู่กันฟังสนุก ๆ

การสังเกตกิจกรรมนี้ที่โรงเรียน ครูอาจจัดมุมหนังสือในห้องเรียน บรรณารักษ์อาจจัดนิทรรศการหนังสือใหม่ในห้องสมุด หรือจัดตกแต่งห้องสมุดให้น่าเข้าไปอ่านหนังสือ ให้ความสะดวกในการยืมและการคืนหนังสือ เป็นต้น

10. การพาเด็กไปชมนิทรรศการและคำบรรยายเกี่ยวกับหนังสือ

เมื่อมีการแสดงนิทรรศการหนังสือ หรือการบรรยายเกี่ยวกับหนังสือ

ผู้ปกครอง และครูควรชักชวนเด็กให้ไปชม เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจหนังสือ

11. การสัตปาฐกา โต้วาที อภิปราย และจัดนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือ เป็น

กิจกรรมที่ควรจัดในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนระดับต่าง ๆ ได้สนใจหนังสือ การสัตปาฐกาเกี่ยวกับหนังสือนั้นอาจจะเชิญบุคคลภายนอก หรือนักเขียนที่มีชื่อเสียง ซึ่งเด็กวัยรุ่นชื่นชอบมาพูดให้ฟัง การโต้วาทีและการอภิปรายเรื่องเกี่ยวกับหนังสือนั้น อาจสนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้จัดส่วนการนิทรรศการ หนังสือที่น่าสนใจนั้น บรรณารักษ์อาจร่วมมือกับนักเรียนจัดขึ้นในห้องสมุดก็ได้

12. การคัดแสดงจากเรื่องในหนังสือ เป็นการแสดงละครในชั้นเรียน โดย

เลือกเรื่องจากในหนังสือ หรืออาจจะเป็นเรื่องบางตอนก็ได้ จะทำให้เด็กสนุกและสนใจหนังสือเพิ่มขึ้น

13. การสัดชมรมเกี่ยวกับการอ่านในห้องสมุด ห้องสมุดโรงเรียนอาจจะกระตุ้น

ให้เด็กอ่านหนังสือ โดยการสัดชมรมนักอ่าน ประกาศสถิติผู้ยืมหนังสือมากที่สุดในรอบหนึ่ง เดือนหรือในแต่ละภาคการศึกษา จะทำให้เด็กตื่นตัวในการอ่านหนังสือ นอกจากนี่ยังมีชมรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน ครูหรือบรรณารักษ์อาจช่วยสนับสนุนโดยสัดหาหนังสือเกี่ยวกับชมรมนั้น ๆ มาให้นักเรียนอ่าน จะทำให้เด็กสนใจหนังสือมากขึ้น

การสัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่าน ให้เกิดประโยชน์สัมความมุ่งหมายในแต่ละครั้งนั้น ผู้สัดกิจกรรมจะต้องดูว่า เด็กมีปัญหาในลักษณะใด เช่น เป็นปัญหาในด้านสติปัญญา หรือเพราะความสามารถในการอ่านยังไม่คล่อง หรือเป็นปัญหาด้านสภาพเศรษฐกิจทางบ้าน และควรจะแนะนำหนังสือให้อ่าน เพื่อให้เหมาะกับโอกาส หรือลักษณะของปัญหานั้น ๆ และควรจะใช้วิธีการ หรือการสัดกิจกรรม เพื่อชักจูงให้เด็กอ่านหนังสือตามความมุ่งหมายให้สอดคล้องกับปัญหานั้น ๆ ด้วย

นอกจากการสัดกิจกรรมด้วยรูปแบบต่าง ๆ แล้วยังมีการปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านหนังสือ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : 16) ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. สร้างความสนใจ ด้วยการให้หนังสือที่มีภาพประกอบสวยงาม น่าดู น่าอ่าน ขนาดเล่มไม่หนา ใช้เวลาอ่านไม่มากนักด้วย ด้วยการให้ผู้เขียนมีชื่อเสียงคั่นหู อันเป็นการจูงใจให้อ่านข้อเขียนของเขา สัปดาห์หนังสืออ่านให้มากประเภท หลายรูปแบบ และจำนวน มากพอที่ผู้อ่านจะเลือกอ่านได้ตรงกับความต้องการของตน

2. สร้างความไว้วางใจ โดยให้เด็กเห็นคุณค่าของหนังสือ คิดว่าหนังสือเป็นเพื่อนที่ให้ความรู้ และกล่อมเกลาคิดใจให้ประณีต เป็นเพื่อนคลายทุกข์ บำรุงสุข

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะวิธีการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่ง ส่วนใหญ่ต่างก็เน้นความสนใจของเด็กเป็นประเด็นสำคัญ เช่น

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (อ้างถึงใน อรศรี ศรีตารา 2524 : 17) ได้เสนอแนะวิธีการที่จะฝึกให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านไว้ว่า "เนื้อหาที่จะนำมาฝึก ฟัง พูด อ่าน เขียน ควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจ และมีความหมายต่อชีวิตของนักเรียน หากเรื่องนั้นมีความหมายต่อชีวิตนักเรียนแล้ว ก็จะทำให้เรื่องที่ฝึกยากก็กลายเป็นเรื่องง่าย"

กฤษดาภรณ์ วัฒนวิเศษ (อ้างถึงใน อรศรี ศรีตารา 2524 : 17) ได้เสนอแนะว่า "...การส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน ควรให้อ่านเรื่องที่ตรงกับความต้องการของเด็ก ตามวัย ประสบการณ์ และควรส่งเสริมให้มีการอ่านต่อเนื่องกันไป..."

ฮาร์ริส และทูซ (Harris, Tooze อ้างถึงใน อรศรี ศรีตารา 2524 : 17) ได้เสนอความคิดเห็นซึ่งสอดคล้องกันไว้ว่า "การส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน ชั้นแรกควรจะให้เด็กอ่านหนังสือที่ง่าย สั้น และตรงกับความต้องการ ความสนใจ เมื่อนักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่านแล้ว นักเรียนจะหาหนังสือชนิดต่าง ๆ มาอ่านเอง"

อย่างไรก็ตาม ลูฟิตรา ชุมเกตู (2522 : 25-27) ได้กล่าวว่า แม้เด็กจะมีความอยากอ่านหนังสือ แต่ก็มีสาเหตุหลายประการที่ทำให้เด็กอ่านหนังสือแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือ

1. ทางด้านบุคลิกภาพของตัวเด็กเอง

- ระดับสติปัญญา เด็กในวัยเดียวกัน เด็กที่ฉลาดสมองดี จะมีสมรรถภาพในการอ่านสูง อาจจะสนใจอ่านหนังสือเกินวัยของตัวเองไปได้

- เพศของเด็ก ในวัยเด็กเล็ก เด็กชาย-หญิง จะสนใจเรื่องไม่แตกต่างกัน แต่วัยเด็กโตจะสนใจเรื่องแตกต่างกันตามเพศ

- ความถนัดตามธรรมชาติ เด็กที่มีความถนัดหรือพรสวรรค์ในเรื่องใดมากเป็นพิเศษ ก็ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนั้นมากกว่าเด็กคนอื่น ๆ

2. สิ่งแวดล้อม

- สิ่งแวดล้อมทางบ้าน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือญาติพี่น้องในบ้าน มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็ก คือ ถ้าได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ใหญ่ในด้านการอ่าน จะทำให้เด็กมีสมรรถภาพสูงในการอ่านและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็ส่งผลเช่นกัน คือถ้าพ่อแม่มีเงินซื้อหนังสือให้อ่านได้ตามความสนใจ เด็กจะมีโอกาสอ่านได้มากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี

เพื่อนบ้านใกล้เคียงก็เป็นสิ่งแวดล้อมทางบ้าน ซึ่งผลทำให้เด็กอ่านหนังสือต่างกัน เด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งเพื่อนบ้านไม่รักการอ่าน เอาแต่เล่นสนุกหรือเกเรหรืออยู่ในแหล่งสังสรรค์เพื่อนบ้านทะเลาะกันเข้า เป็น เด็กจะเห็นตัวอย่างที่ไม่ดี ทำให้อ่านหนังสือแตกต่างกับเด็กซึ่งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

- สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน

ครูเป็นผู้ที่สำคัญของเด็ก ถ้าครูเอาใจใส่เด็กช่วยแนะแนวการอ่าน เด็กจะรักการอ่าน และมีสมรรถภาพในการอ่านสูง

บรรณารักษ์ และสภาพห้องสมุด ถ้าบรรณารักษ์จัดกิจกรรมที่น่าสนใจในห้องสมุด จะเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านมากขึ้น และชอบการค้นคว้า

กลุ่มเพื่อนที่สนิทกัน เด็กคนใดอยู่ในกลุ่มที่ชอบอ่านหนังสือ เด็กคนนั้นก็ จะขยันตามไปด้วย

3. หนังสือ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถึงแม้ว่าเด็กจะมีระดับสติปัญญาดี มีความสนใจอยากอ่านหนังสือ มีพ่อแม่ผู้ปกครองสนับสนุนให้รักการอ่าน แต่ถ้าขาดปัจจัยสำคัญคือ ไม่มีหนังสือให้เด็กอ่านตามความเหมาะสมแล้ว ก็จะทำให้การอ่านของเด็กหยุดชะงักลง

วิธีการที่เด็กได้รับการส่งเสริมให้นิสัยรักการอ่านหนังสือดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น เป็นการช่วยสร้างประสบการณ์ในการอ่านเป็นแนวใหม่ ทำให้เกิดความเจริญงอกงามทางสมอง สติปัญญา อารมณ์อันสมบูรณ์ และการแสวงหาความจริงใหม่ๆ ต่อไป

ความเข้าใจในการอ่าน

นอกจากนี้ หนังสือ พฤกษะวัน (2524 ก: 138'-139) ได้กล่าวถึง ความเข้าใจคำ หรือประโยคที่อ่านว่าเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่าน การไม่ได้ประโยชน์จากการอ่าน เช่น อ่านไม่ได้ อ่านไม่ถูกต้อง หรืออ่านแล้วไม่เข้าใจ ความหมาย ทำให้แปลความหมายผิดไป จะเกิดความลังเล ไม่แน่ใจว่าตนได้รับประโยชน์ จากการอ่านเพียงพอ นับเป็นอุปสรรคในการที่จะสร้างนิสัยในการอ่านที่ดีต่อไป

ชวาล แพร์ตกุล (2520 : 134) ได้กล่าวถึงความหมายของความเข้าใจไว้ ว่า ความเข้าใจคือ ความสามารถในการผสมแล้วขยายความรู้ความจำให้ไกลออกไปจากเดิม อย่างสัมพันธ์ผสมผล ความเข้าใจ เป็นสมรรถภาพขั้นต้นชนิดแรกของตัวปัญญา เป็นความพยายาม ของสมองที่จะตัดแปลง ปรับปรุงความรู้ให้มีรูปลักษณะใหม่ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่ แปลกออกไป แต่มีอะไรบางอย่างที่คล้ายคลึงกับของเดิมอยู่บ้าง ซึ่งผู้ที่จะทำเช่นนั้นได้ ต้อง มีคุณสมบัตินี้ 4 ประการก่อน คือ

1. รู้ความหมายและรายละเอียดย่อย ๆ ของเรื่องนั้นมาก่อนแล้ว
2. รู้ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างขั้นความรู้ย่อย ๆ เหล่านั้น
3. สามารถอธิบาย ชี้แจงสิ่งเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบได้ด้วยภาษาของตนเอง
4. สามารถตอบและอธิบายสิ่งอื่นใดที่มีสภาพทำนองเดียวกับที่เคยรู้มาแล้ว

ในด้านการแสดงซึ่งพฤติกรรมความเข้าใจในการอ่านนั้น ชวาล แพร์ตกุล และ ครัททวอล (Krathwohl 1968 : 25-26) มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า ความเข้าใจเป็น พื้นฐานสำคัญของปัญญา ซึ่งจะแสดงออกมาด้วยพฤติกรรม 3 ประการ คือ

1. การแปลความ การแปลเรื่องราวเดิมให้เป็นคำใหม่ ภาษาใหม่
2. การตีความ คือการเก็บความเดิมมาบันทึกใหม่ การลำดับเนื้อเรื่องใหม่ เป็นการมองในแง่ใหม่ ค้นหาเปรียบเทียบทั้งความสำคัญ และความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ๆ ภายในเรื่องราวนั้นย่อจนเป็นข้อสรุปได้
3. การขยายความ คือการขยายความคิดให้กว้างไกล โดยอาศัยความสัมพันธ์ กับสถานการณ์เดิมที่ได้รับในตอนต้น

นอกจากนี้ เวินไรท์ (Wainwright 1972 : 36-38) ยังได้กล่าวถึงธรรมชาติของความเข้าใจในการอ่านว่า ผู้อ่านที่มีความเข้าใจในสิ่งที่ตนอ่าน จะต้องมีลักษณะดังนี้

1. สามารถเก็บใจความสำคัญ และระลึกถึงได้เมื่อต้องการ
2. เลือกอ่านแต่หัวข้อสำคัญ
3. ตีความหมายใจความและแนวคิดได้
4. สรุปเรื่องราวต่าง ๆ จากเรื่องที่ตนอ่านได้
5. สรุปและประเมินค่าเนื้อเรื่องที่ตนอ่านได้
6. เชื่อมโยงความรู้ที่ได้มา กับประสบการณ์ได้

ดอลแมน, มาร์ธา และคณะ (Dallmann, Martha, et al. 1974 : 166) ได้แบ่งระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจข้อเท็จจริง หมายถึงความเข้าใจเรื่องที่อ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้
2. ระดับความเข้าใจขั้นตีความ คือความเข้าใจโดยอาศัยการสรุปความตีความ และแปลความหมายจากเรื่องที่อ่านได้
3. ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่า คือความสามารถในการประเมินค่าสิ่งที่ผ่านมาโดยอาศัยความรู้ และประสบการณ์ของผู้อ่าน พิจารณาตัดสินว่าข้อสรุปของผู้เขียนถูกต้องหรือไม่อย่างไร

จากการค้นคว้าคำจำกัดความ ลักษณะ ธรรมชาติ ในเรื่องความเข้าใจในการอ่านนี้ จะเห็นว่าพื้นฐานของการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะช่วยให้การอ่านแต่ละครั้งบรรลุจุดหมายที่วางไว้ พื้นฐานของการอ่านจะพัฒนาขึ้นเป็นลำดับขั้น ตั้งแต่ขั้นระดับความเข้าใจข้อเท็จจริงจนถึงขั้นประเมินค่า ซึ่งความเจริญดังกล่าวจะค่อย ๆ สร้างสมขึ้นจากการฝึกฝนอ่านเป็นประจำ ฉะนั้นครูจึงควรสร้างเสริมพื้นฐานนี้ให้แก่เด็กตั้งแต่วัยประถมศึกษาเป็นลำดับมา เพื่อประสิทธิภาพการอ่านในระดับสูงต่อไป และเป็นการสร้างนิสัยที่ดีในการอ่านด้วย

หนังสือสำหรับเด็ก เน้นเฉพาะประเภทหนังสืออ่านสนุก

ความเป็นมาของหนังสือสำหรับเด็ก

รยจวน อินทรกำแหง (2520 : 69-82) ได้กล่าวถึงหนังสือสำหรับเด็กนั้นเริ่มมีมาตั้งแต่ระยะปี ค.ศ. 600 เศษ โดยผู้ที่เริ่มการเขียนหนังสือประเภทนี้ก็คือบรรดาพระนักบวช ซึ่งผู้ที่ได้สร้างผลงานดีเด่นที่ควรกล่าวนามถึงในระยษนี้ก็คือ Aldhelm เจ้าอาวาสแห่งวัด Malmesbury มีชีวิตอยู่ระหว่างประมาณ ค.ศ. 640-709 นอกจากนี้แล้วในระยษต่อมา ก็ยังมี Anselm (ค.ศ. 1033-1109) ซึ่งเป็น Archbishop of Canterbury อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสังเกตุอยู่ 2 ประการ คือประการแรก หนังสือสำหรับเด็กในระยษแรก ๆ นี้ มุ่งส่งล่อนให้เด็กเป็นคนดี และเน้นการให้ความรู้เป็นสำคัญ และประการที่สองคือ หนังสือเด็กในระยษนี้ไม่มีปรากฏในรูปของการพิมพ์แต่อย่างใด

หนังสือสำหรับเด็กที่ปรากฏพิมพ์เป็นรูปเล่มนั้น มีขึ้นเป็นครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษ ในราว ค.ศ. 1422-1491 โดยที่ William Caxton เป็นผู้จัดทำขึ้น Caxton ได้จัดทำหนังสือสำหรับเด็กเป็นจำนวนหลายเรื่อง และบางเรื่องยังคงได้รับความนิยมอยู่แม้กระทั่งปัจจุบันนี้ เป็นต้นว่าเรื่อง The History of Reynart the Fox, Aesop's Tales, Tales of King Arthur นอกจากนี้ในระยษนี้ก็ยังปรากฏหนังสือที่มีใช้หนังสืออ่านสนุกแต่ตั้งใจทำสำหรับเด็ก มีรูปเล่มชวนสนใจ และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ที่ควรกล่าวถึงก็มีหนังสือของ Hornbook และ The Cattedore

ในระยษระหว่าง ค.ศ. 1592-1671 John Amos Comenius ซึ่งเป็นทั้งนักบวชและนักการศึกษา มีความเชื่อว่า ถ้าได้จัดทำหนังสือที่เหมาะสมแก่ความรู้ ความสามารถและความสนใจของเด็กแล้วจะทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น จึงได้จัดทำหนังสือภาพสำหรับเด็กเล่มแรกขึ้นชื่อว่า "Orbis Picture" ใน ค.ศ. 1657 สาระของหนังสือนี้มีลักษณะของตำราความรู้ และมีภาพสัมพันธ์สอดคล้องกับเรื่อง เป็นอย่างดี ซึ่งส่งเสริมให้เด็กได้รับความเพลิดเพลินพร้อมกับได้รับความรู้ไปด้วย

ต่อมาหนังสือสำหรับเด็กที่มีใช้หนังสือหัดอ่าน แต่เป็นหนังสือที่เด็กอ่านได้อย่างสนุกสนาน เช่นเรื่อง The History of Valentine and Orson ผู้เขียนคือ John Ashton

ระยะนี้ในประเทศฝรั่งเศสก็ได้มีนิทาน นิยาย สำหรับเด็กชั้นมากมายหลายเรื่อง ที่เด็กไทยรู้จักกันดีก็มีเรื่อง Tales of Mother Goose, The Sleeping Beauty, Cinderella เป็นต้น และผู้มีชื่อรวบรวมนิทาน นิยายต่าง ๆ ที่ได้รับการยกย่องคือ Charles Perrault ผู้มีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ. 1628 -1703

ในด้านการจัดพิมพ์นั้น บุคคลที่เป็นผู้ริเริ่มอย่างสำคัญในการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กคือ John Newberry ผู้มีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ. 1713-1767 เขาได้รวบรวมหนังสือเด็ก นิทาน นิยายที่ผู้เขียนหรือรวบรวมไว้มาพิมพ์ขึ้นเป็นอันมาก เช่น Tales of Mother Goose, The Sleeping Beauty, Red Riding Hood เป็นต้น

ต่อมา Frederick G. Melcher ชาวอเมริกันได้เสนอให้สมาคมห้องสมุดของอเมริกาสร้างรางวัลให้แก่ผู้เขียนหนังสือดีสำหรับเด็ก โดยเสนอให้ชื่อ "Newberry" เป็นชื่อรางวัล เพื่อให้เป็นเกียรติแก่ John Newberry ซึ่งทางสมาคมห้องสมุดอเมริกันก็เห็นชอบและดำเนินการให้รางวัลตั้งแต่ ค.ศ. 1922 เป็นต้นมาจนทุกวันนี้

ในปี ค.ศ. 1719 ลักษณะของหนังสือที่เขียนขึ้นเริ่มมีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ให้ความตื่นเต้น หลุดพ้นจากเรื่องทางศาสนา เช่น เรื่อง Robinson Crusoe ของ Deniel Defoe เป็นต้น และมีหนังสืออีกเล่มที่ได้รับความนิยมมากจนกระทั่งทุกวันนี้คือ The Gulliver's Travels ของ Jonathan Swift ซึ่งพิมพ์ขึ้นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1726

ในระหว่างนี้มีหนังสือร้อยกรองสำหรับเด็กออกมาหลายเล่ม เช่น Songs of Innocence ออกมาใน ค.ศ. 1789 มีภาพประกอบโดยผู้เขียนเอง คือ William Blake ผู้มีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ. 1757-1826 ซึ่งมีการกล่าวกันว่า ร้อยกรองของ William Blake นั้นเป็นของผู้ใหญ่มากกว่า แต่ก็ได้รับความนิยมจากเด็กมากเช่นกัน

นอกจากนี้ หนังสือเล่มสำคัญที่เปลี่ยนทัศนคติในการให้การศึกษา และการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ก็คือเรื่อง Emile ของ Jean Jaques Rousseau ซึ่งพิมพ์ขึ้นในปี ค.ศ. 1762 Rousseau ได้เขียนหนังสือเรื่องนี้โดยให้ Emile ตัวเอกของเรื่อง เรียนจากประสบการณ์เป็นหนังสือที่เน้นวิธีพัฒนาความสนใจของเด็กให้เติบโตและงอกงามไปตามวัย ทำการเรียนรู้ให้สนุก

เด็กจึงไม่เชื่อและเรียนไปโดยไม่รู้ตัว ต่างออกไปจากวิธีการเดิมที่ส่งสอนให้เรียบร้อยและต้องปฏิบัติตามคำสอน ทำให้ผู้ใหญ่ในประเทศตะวันตกได้เห็นถึงความสำคัญของการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ฉะนั้นจึงได้มีหนังสือสำหรับเด็กพิมพ์ออกมาเรื่อย ๆ และ Randolph Caldecott ผู้มีชีวิตระหว่าง ค.ศ. 1846-1886 เป็นบุคคลที่ได้ทุ่มเทให้กับการเขียนภาพสำหรับเด็กโดยตรง และเขียนได้งดงามประณีต มีชีวิต และเข้าจับอารมณ์ สติใจ และความรู้สึกของเด็ก

เมื่อ Frederick G. Melcher เล่นอู่ให้ห้องสมุดอเมริกันจัดให้มีรางวัลสำหรับผู้เขียนหนังสือภาพสำหรับเด็ก ซึ่งเขาได้เสนอชื่อ "Caldecott" เป็นชื่อรางวัล โดยสมาคมห้องสมุดอเมริกันก็เห็นชอบ และดำเนินการให้รางวัลมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1938 เป็นต้นมา

สำหรับความเป็นมาของหนังสือเด็กของไทยเรานั้นก็เริ่มต้นจากบทเห่กล่อมนิทานนิยายที่เล่าสืบทอดกันมาช้านาน ปากต่อปาก โดยไม่ได้เขียนหรือพิมพ์ไว้ เนื่องจากการพิมพ์ยังไม่แพร่หลาย ความนิยมการเล่าเรื่องส่วนมากออกมาในลักษณะคำกลอน ต่อมาล่วงเข้ายุคใหม่มีสิ่งได้มา เขียนเป็นร้อยแก้ว นิทานที่เล่าสู่กันฟังมากก็เช่นเรื่อง ปลาบู่ทอง โกลนน้อย-เรื่อนงาม ยายกะตา เป็นต้น นอกจากนั้น ก็เป็นเรื่องที่เรียกว่า "สักร ๆ วงศ์ ๆ" ซึ่งผู้ใหญ่จะตัดตอนมาเล่าให้ฟังเป็นตอน ๆ ไปจากเรื่องสังข์ทองบ้าง จันทโครบบัง สักขวงค์บ้าง เป็นต้น หรือมิฉะนั้นบางทีผู้ใหญ่ก็จะนำนิทานจากชาดกต่าง ๆ มาเล่าให้ฟัง เช่น ปญญาลชาดก นิบาตชาดก เป็นต้น

ประวัติและพัฒนาการหนังสือเด็กของไทย

บริษัทไทยวัฒนาพานิช ได้สั่งงานนิทรรศการหนังสือสำหรับเด็กขึ้น เมื่อเดือนตุลาคม 2515 ได้รวบรวมประวัติความเป็นมาของหนังสือเด็กไทยให้แก่ผู้สนใจ ผู้วิจัยจึงได้สรุป ศักดิ์บางตอนไว้ ซึ่งรายละเอียดเป็นดังนี้

หนังสือเด็กของไทยเท่าที่มีหลักฐานปรากฏตัวผู้แต่งเริ่มเมื่อ 150 ปีมาแล้ว โดยเราสามารถจะแบ่งยุคของหนังสือเด็กได้ 4 ยุคด้วยกัน ตามพัฒนาการของเด็กและแสดงลักษณะเฉพาะของยุคด้วย คือ

1. ยุคแบบะ (พ.ศ. 2364-2430) หรือเรียกอีกอย่างว่า ยุคล้มต้อย เพราะหนังสือเขียนลงในสมุดข่อย นักเขียนที่สำคัญที่สุดของยุคคือ ลุนทรภู์ เป็นนักเขียนหนังสือเด็กคนแรกของเมืองไทยด้วย ระหว่าง พ.ศ. 2364-2470

หนังสือเด็กของไทยก็คล้ายกับหนังสือเด็กของชาติอื่นที่เริ่มต้นด้วยนิทาน และการละเล่น และเด็กต้องไปอ่านหนังสือที่เขียนให้สำหรับผู้ใหญ่ หนังสือเด็กในยุคแรกนี้ บางเรื่องเมื่อการพิมพ์เจริญขึ้น ได้เข้ามาตีพิมพ์ใหม่ เช่น สันทโศรบ

2. ยุคศึบลาน (พ.ศ. 2430-2471) เป็นยุคที่หนังสือเด็กเกิดขึ้นมารวดเร็ว อย่างน่าอัศจรรย์ แต่เป็นหนังสือเด็กที่เกิดขึ้นในโรงเรียน จะเรียกชื่อยุคนี้ว่า "ยุคหนังสือเด็กในโรงเรียน" ก็ได้

มีเอกชนที่สนใจทำหนังสือเด็กนอกโรงเรียน คือ หนังสือเด็กไทย เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2464 ถือเป็นนิยายสำหรับเด็กเล่มแรกของไทย แต่หนังสือที่แพร่หลายมากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์นักเรียน พ.ศ. 2465 ของ นาย แช เศรษฐบุตร

3. ยุคตั้งไข่ (พ.ศ. 2372-2490) เป็นยุคที่หนังสือเด็กเริ่มตั้งไข่ เตรียมจะเดินออกจากตำราแบบเรียน ถือว่าเป็นยุคเริ่มต้นนวนิยาย และการ์ตูน

นิทานที่ขึ้นชื่อในสมัยนี้คือ อหารบราตรี พันหนึ่งกวี นิยายเบงกีส ทางกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหนังสือสองชุด ชุดแรกเป็นนิทานทำให้ง่ายจากปัญญาล้าตลก เมื่อ พ.ศ. 2474 ชุดที่สองคือ ชุดอ่านประกอบ เมื่อ พ.ศ. 2483 โดยมากเขียนโดย หลวงกิริติ-วิทย์พิสาร ยังมีมาถึงปัจจุบันนี้ เช่น เรื่องนกนางเขน แมวสีลวด ตอกรักสัตว์แสนรู้

4. ยุคก้าวเดิน (พ.ศ. 2491-2513) แบ่งยุคนี้ออกเป็น 2 ช่วง

ช่วงแรกระหว่าง พ.ศ. 2491-2501 เป็นช่วงที่หนังสือเด็กเฟื่องฟูรุ่งเรืองที่สุด

ช่วงที่สอง ตั้งแต่ พ.ศ. 2502-2513 เป็นตอนที่หนังสือเด็กคลายความศีกศัก และความโด่งดังไป เพราะอิทธิพลของโทรทัศน์เป็นสำคัญ นอกจากนี้ก็เนื่องจากการฉ้อโกงการปฏิวัติ

ในปีพุทธศักราช 2516 นิตยสาร "ปาจารย์สาร" ร่วมกับแผนกประถมศึกษา และแผนกบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ได้จัดการสัมมนา เรื่อง "หนังสือสำหรับเด็ก" เพื่อส่งเสริมและหาแนวทางในการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก และในปีเดียวกันนี้ ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติประจำปี คณะกรรมการอำนวยการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติได้มอบหมายให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย จัดให้มีการประกวดหนังสือไทยที่ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในประเทศไทย ระหว่างปีพุทธศักราช 2515 และหนังสืออ่านสำหรับเด็ก (ที่มีใช้ตำราเรียน) เป็นประเภทหนึ่งใน 5 ประเภทของหนังสือที่เข้าประกวด ซึ่งการประกวดหนังสือนี้ได้ทำติดต่อกันมาทุกปี และนับว่าเป็นการส่งเสริมให้สำนักพิมพ์ และผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็ก ผลิตหนังสือออกมามากยิ่งขึ้น (ตำราง เพ็ชรพลอย 2517 : 256-257)

เนื่องในโอกาสที่ปีพุทธศักราช 2522 เป็นปีเด็กสากลในประเทศไทย ได้มีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็กในปีนี้ด้วย กล่าวคือ ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำหนังสือ ได้จัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งทั้งแจกโดยไม่คิดมูลค่า และจำหน่ายในราคาถูก หนังสือเหล่านี้เป็นเรื่องของเด็กที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น เด็กกับการศึกษา เด็กกับคุณธรรม เด็กกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น นอกจากจัดทำหนังสือแล้ว คณะอนุกรรมการยังได้ขอความร่วมมือไปยังหน่วยงาน สมาคม สำนักพิมพ์ ทั้งราชการและเอกชน ขอให้ผลิตหนังสือสำหรับเด็ก และคณะกรรมการจะให้ใช้เครื่องหมายปีเด็กสากลประทับไว้บนหนังสือที่จัดทำขึ้น ซึ่งหนังสือเหล่านี้จะต้องมีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดไว้ คือ มีเนื้อหาสาระที่มุ่งไปในทางส่งเสริมความเจริญทางด้านจิตใจ ส่งเสริมคุณธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม ตลอดจนความมั่นคงของประเทศชาติ คำสอน พระมหากษัตริย์ ส่งเสริมความรู้อันเหมาะสมแก่วัย และจะต้องขายในราคาเหมาะสม มีหนังสือที่ได้รับเครื่องหมายปีเด็กสากลจากคณะกรรมการรวม 78 เล่ม (กรมวิชาการ, ฮัตสึนาเอ : 1-3) จากการส่งเสริมของคณะกรรมการนี้ ทำให้มีหนังสือสำหรับเด็กเพิ่มขึ้นในช่วงเวลานั้นมากมาย แม้ว่าปีเด็กสากลจะได้ล่วงเลยมาแล้วก็ตาม แต่สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ยังคงผลิตหนังสือสำหรับเด็กออกมาอยู่เป็นประจำ หนังสือเหล่านี้มีคุณภาพทั้งทางด้านการพิมพ์ และเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ สักขณะเนื้อหา

กว้างขวาง หลายประเภทที่เด็กสามารถจะเลือกอ่านตามความสนใจได้ (ประคอง
กาญจนการุณ 2523 : 19)

ความสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก

คณะนิสิตปริญญาโท ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(2525 : 21) ได้กล่าวถึงหนังสือสำหรับเด็กนับเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะเป็นแหล่ง
ความรู้และประสบการณ์ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ซึ่งครูไม่อาจทำได้ในห้อง -
เรียน หนังสือจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความรู้ ความคิด
ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการค้นคว้าประกอบการเรียนต่อไป นอก-
จากนี้หนังสือเด็กยังช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยรักการอ่าน เสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดี เช่น
ความดี ความซื่อสัตย์ ความอดทน เป็นต้น และในเวลาเดียวกัน นักเรียนก็จะได้ถูกฝึกให้
เป็นผู้มีวิจรรณญาณ รู้จักเลือก รู้จักเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เด็กได้มีโอกาสที่จะได้รู้จักใช้เวลา
ว่างให้เกิดประโยชน์ มีงานอดิเรก มีแหล่งอ้างอิง มีข้อมูลในการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์
ประสงค์ในการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็กดังนี้คือ

1. เป็นการสนับสนุนการอ่านของเด็ก และเป็นการรณรงค์ เพื่อกำจัดการอ่าน
ไม่ออก เขียนไม่ได้
2. ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้เพิ่มเติม มีความคิดสร้างสรรค์ มีสติปัญญา
ดีขึ้น
3. ช่วยปลูกฝังเด็กในด้านทัศนคติ และอุดมการณ์ในทางที่ดีงาม
4. หนังสือสำหรับเด็กช่วยให้เด็กเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาชีวิต การปรับตัว
และเป็นการแนะทางแห่งการแก้ปัญหาให้กับเด็กด้วย
5. ช่วยให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย
6. ช่วยแก้ปัญหาด้านจิตวิทยาต่าง ๆ ที่เด็กรู้สึก เช่น ความกลัว ความประหม่า
อาย ความริษยา
7. ช่วยส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

หนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็ก

สำลี ทองธวิ (2524 : 204) ได้กล่าวถึง หนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กไว้ดังนี้
 "หนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กนั้น ตรงกับคำว่า Trade Books ในภาษาอังกฤษ กล่าวคือ เป็นหนังสือที่ทางสำนักพิมพ์หรือเอกชนจัดทำขึ้นมาจำหน่าย โดยเรียบเรียงขึ้นเป็นเรื่องสนุกสนาน ช่วยให้ผู้อ่านเพลิดเพลินในยามว่าง"

หนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กนี้ต่างจากหนังสือเรียน (Text-books) และหนังสืออ่านเพิ่มเติม หรืออ่านประกอบ (Supplementary Reading Books) ทั้งนี้เพราะหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กไม่ได้เน้นบังคับว่า เนื้อเรื่องที่ผู้เขียนมานั้นจะต้องตรงตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ หรือให้รายละเอียดเพิ่มเติมในเนื้อหาวิชาหนึ่งวิชาใด ผู้เขียนหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็ก จึงมีอิสระพอสมควรในการแต่ง เรื่องและเรียบเรียงภาพ

การที่ผู้เขียนมีอิสระในการแต่ง เรื่องและเรียบเรียงภาพนี้เอง จึงทำให้หนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กไม่ค่อยจะมีคุณภาพ เพราะยังผู้เขียนมีอิสระเพียงใด ผลผลิตหนังสือออกมามากเท่าไร ความประณีต และการคงไว้ซึ่งหลักสำคัญของการเขียนหนังสือสำหรับเด็กก็ยิ่งน้อยลงเท่านั้น

หลักสำคัญในการ เขียนหนังสืออ่านสำหรับเด็ก

ในการเขียนหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กนั้น (สำลี ทองธวิ 2524 : 204-206) ได้กล่าวไว้ว่า มีหลักสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. ผู้เขียนจะต้องมีตัวเนื้อเรื่อง (content) ที่จะเขียน จะต้องมีความรู้เรื่อง และเนื้อเรื่องที่จะถ่ายทอดไปยังผู้อ่าน ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์แล้ว ผู้เขียนจะต้องมีความรู้ในเรื่อง ข้อเท็จจริง (fact) อย่างเพียงพอทีเดียว
2. ผู้เขียนจะต้องรู้จักธรรมชาติ และจิตวิทยาของเด็ก รู้ว่าเด็กในวัยใดสนใจเรื่องประเภทใด ทำอย่างไรจึงจะเร้าความสนใจของเด็กผู้อ่านในแต่ละวัย สำหรับหลักข้อสองนี้ ผู้เขียนส่วนใหญ่ก็ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก และพยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะเขียนให้รับกับธรรมชาติความสนใจของเด็ก แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ยังมีผู้เขียนอีกเป็นจำนวนมากที่ละเลยเสีย

พยายามที่จะยึดเยียดความสนใจของผู้ใหญ่ โดยเลทกะในเรื่องของการส่งมอบขนม ปลุกฝังลักษณะนิสัยบางอย่างให้กับเด็ก โดยผ่านทาง การผูกเรื่องให้กับเด็กอ่าน ทำให้คุณค่าของหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กก็ตามหลักข้อที่สี่ลงน้อยลง

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนที่ให้ความสนใจกับธรรมชาติ และจิตวิทยาของเด็ก มักจะประสบปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การเขียนจากความรู้สึกของตนเอง เพื่อเอาใจผู้อ่าน กล่าวคือต้องเขียนเรื่องที่รู้ว่าหรือคาดว่า เด็กผู้อ่านจะสนใจ เพื่อหนังสือที่เขียนจะได้มีทางจำหน่ายออก ทั้ง ๆ ที่ในบางครั้ง เรื่องที่เขียนไม่ได้เป็นที่สนใจหรือตรงกับความถนัดของตน แต่อย่างไรก็ตาม ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามีหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กบางเล่ม เนื้อเรื่อง และการเขียนดูจะแห้งแล้งและราบเรียบ ไม่ชวนให้เร้าความสนใจเท่าที่ควร ในกรณีนี้ C.S. Lewis ผู้มีชื่อเสียงในการเขียนหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กได้ให้ข้อแนะนำไว้ว่า ผู้เขียนควรจะระลึกรย้อนถึงความสนใจ ความประทับใจที่เคยมีในสมัยเด็ก ๆ ของตน ใช้ความรู้สึกนั้นเป็นจุดยืนในการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ C.S. Lewis เองได้ใช้วิธีการนี้ในการเขียนหนังสือของเขาและก็ปรากฏว่า ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในหมู่ผู้อ่านทั้ง เด็กและแม่แต่ผู้ใหญ่บางคน ส่วน Lewis Carroll กลับใช้วิธีการเขียนเรื่อง โดยศึกษาความสนใจและลักษณะของผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กผู้หญิงเล็ก ๆ ลูกสาวของเพื่อนสนิท ปรากฏว่าหนังสือที่เขาเขียนเพื่อลูกค้าคนนั้นก็กลับเป็นที่สนใจของเด็ก ๆ และผู้ใหญ่อีกหลาย ๆ คน ผู้ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับเด็กผู้หญิงคนนั้น

3. ผู้เขียนจะต้องรู้วิธีเขียนหนังสือสำหรับเด็ก จะต้องรู้จักโครงสร้าง การสร้างฉาก การกำหนดบทบาทของตัวละคร การสัดแนวการเดินเรื่อง แบบการเขียนเรื่องชนิดต่าง ๆ ตลอดจนการวางภาพ วางแบบรูปเล่ม และตัวพิมพ์

สำหรับวิธีการเขียนหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเหมือนกับวิธีการเขียนวรรณกรรมทั่ว ๆ ไปนั่นเอง คำสตราจารย์ ดร. เดวิด ซี เดวิส แห่งมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ได้กล่าวอยู่เสมอว่า หนังสือที่ดีนั้นเป็นอมตะและไม่ฝืนวัย ถ้าหนังสือนั้นเขียนได้ถูกต้องตามลักษณะของวรรณกรรมแล้วย่อมเป็นที่เพลิดเพลินของผู้อ่านไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด ๆ ท่านได้ยกตัวอย่างหนังสือเรื่อง Tom Sawyer, Alice in Wonderland, The Jungle Books ซึ่งเป็นหนังสือสำหรับเด็กแต่ผู้ใหญ่ก็ยังนิยมอ่านกันอย่างแพร่หลาย

เนื้อเรื่องในหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็ก

เนื้อเรื่องที่จะใช้ในการเขียนหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กนั้น อาจได้มาจากแหล่งต่าง ๆ หรืออาจมาจากจินตนาการ หรือประสบการณ์ของผู้แต่งเอง (สำลี ทองธิว 2524 : 206-208) ได้แบ่งที่มาของเรื่องไว้เป็นประเภท ๆ ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา (Fairy tale) เป็นเรื่องประเภทจินตนาการ ส่วนใหญ่จะขึ้นต้นด้วย "นานมาแล้ว" "กาลครั้งหนึ่ง" "มีเรื่องเล่ามาว่า" เรื่องส่วนใหญ่มีมานานแล้ว ไม่รู้ผู้แต่งต้นตำรับ เป็นต้นว่า เรื่องปลาบู่ทอง โฉนน้อยเรอนงาม ไกรทอง และนิทานของกริมส์

เนื่องจากเนื้อเรื่องของนิทานปรัมปรานี้มีมานานแล้ว และเป็นเรื่องเล่าเก่าแก่มาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปรับเรื่อง เปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเหตุการณ์บ้างอยู่ตลอดเวลา เพราะไม่มีตัวต้นตำรับไว้เปรียบเทียบกับต้นฉบับ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า โครงเรื่องและแนวความคิดจะยังคงอยู่ ไม่ค่อยได้เปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก

2. นิทานท้องถิ่น (Legend) ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมา เช่นเดียวกับนิทานปรัมปรา แต่ละแคว้นต่างมีความเชื่อ พาดพิงถึงท้องถิ่นต้นกำเนิดของเรื่องราวนั้น ๆ เช่น เรื่องเมืองลับแล (อุตรดิตถ์) นางนาคพระโยนง เงาะป่า

อาจารย์ รัชฎวณ อินทรกำแหง ให้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับ "นิทานท้องถิ่น" อีกว่า เป็นเรื่องทีอธิบายว่า "ทำไม" เช่น ทำไมเสือถึงมีลาย ทำไมดาวลูกไก่จึงมี 7 ดวง เป็นต้น และบทกล่อมเด็ก บทปลอบเด็ก และบทเด็กเล่นตามท้องถิ่นต่าง ๆ ก็จัดอยู่ในประเภทนี้ด้วย

3. เทพนิยาย (Myth) โดยมากเนื้อเรื่องจะเกี่ยวกับกำเนิด หรือเรื่องราวของเทวดา นางฟ้า หรือเป็นการบรรยายฉากธรรมชาติเชิงพิสดาร ซึ่งนิยายในลักษณะนี้มีเป็นจำนวนมาก แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เทพนิยายนี้เชื่อกันว่าเกิดจากการที่คนในสมัยก่อนพยายามหาคำอธิบายให้กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ตนไม่สามารถจะเข้าใจได้ แหล่งเทพนิยายสำคัญ ๆ ก็เช่น เทพปกรณัมเป็นของกรีก และกำเนิดเทพนารายณ์สิบปางของคำลันาพราหมณ์ เป็นต้น

4. นิทานอิงประวัติศาสตร์ และคำสอน ผู้เขียนอาจจะหยิบยกเอาตอนใดตอนหนึ่งในประวัติศาสตร์ หรือเรื่องราวทางคำสอน มาผูกเข้าเป็นเรื่องเล่า โดยทั่วไปทำกันสองแบบ คือ แบบเล่ารายละเอียดของเหตุการณ์ และแบบที่ล่องคือ เน้นมโนทัศน์ (concept) ของเหตุการณ์ที่นำมาเล่า การเขียนแบบนี้นิยมทำกันมากในประเทศอเมริกา และยุโรป ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง "เด็กตีกลอง" (The Drumer - Boy) ซึ่งเป็นเรื่องของเด็กชายเล็ก ๆ ผู้วิ่งตีกลองถวายพระเยซูในวันประสูติ เนื่องจากเขาเป็นเด็กยากจนไม่มีอะไรจะถวาย ไม่เหมือนกษัตริย์ 3 องค์ที่นำเอาของมีค่ามาถวาย แต่ผลก็ปรากฏว่าของขวัญที่เขามอบให้พระเยซูเป็นสิ่งที่มีความพอ ๆ กับแก้วแหวนเงินทองทั้งหลาย เพราะเขาตีถวายอย่างสุดฝีมือและด้วยความศรัทธา

5. นิทานวรรณคดี ส่วนใหญ่จะตัดตอนมาจากวรรณคดีชิ้นเอก ๆ เช่น สามก๊ก ขุนช้างขุนแผน อิเหนา พระอภัยมณี เป็นต้น โดยหยิบยกเอาตอนใดตอนหนึ่ง โดยเฉพาะที่ตัวเอกเป็นเด็ก หรืออยู่ในวัยเด็ก มาผูกเป็นเรื่องราว

6. นิทานจินตนาการ นิทานประเภทสุดท้ายนี้แบ่งเป็นประเภทย่อย ๆ ได้อีก 2 อย่างคือ นิทานจินตนาการแบบเพ้อฝัน (fantasy) นิทานแบบนี้ผู้เขียนจะเขียนให้ลึกลับพิศมัย สิ่งของมีชีวิตจิตใจขึ้นมา เรื่องจะเกิดขึ้นในมิติใด ๆ ก็ได้ ส่วนอีกประเภทเป็นจินตนาการอิงประสบการณ์ของผู้แต่ง นิทานประเภทหลังนี้ปัจจุบันมีผู้นิยมแต่งมากขึ้น และได้รับความนิยมจากผู้่านมาก โดยเฉพาะผู้อ่านที่เผชิญประสบการณ์ร่วมกับผู้เขียน หรือมีความสนใจในเรื่องเดียวกับผู้เขียน เป็นวิธีการเขียนแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนิทานด้วย

การเขียนหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็ก

ในการเขียนหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กนั้น (สาส์ ทองธวิ 2524 : 210-211)

ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึง 4 ประการไว้ดังนี้

1. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงความลุ่มลึก (authenticity) ของเนื้อเรื่องที่ผูกขึ้น ความลุ่มลึกในที่นี้ หมายความว่าตั้งแต่ว่าจากของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ลักษณะนิสัยของตัวละคร อารมณ์ที่แสดงออก เป็นต้นว่า ถ้าจะบรรยายถึงตัวละครชาวเขาเผ่าแม้ว ผู้เขียนก็ควร

จะอ้างถึงฉากหมู่บ้านแมว ความเชื่อ สักขะความเป็นอยู่ของตัวละครก็ควรจะมีถึงความเป็นลึกลับในเผ่าแมวให้ลึกลับจริง กลมกลืนกันไป

2. ผู้เขียนต้องคำนึงถึงความเป็นสากล (Universal) ของแนวความคิดแบบพฤติกรรม แนวการเดินเรื่อง (theme) ซึ่งความเป็นสากลในที่นี้หมายถึงความถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกชนชาติ ไม่จำกัดเวลา เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์ เป็นต้นว่า ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับ เป็นที่รักของเพื่อน ๆ (The Boy Who Was Followed Home โดย Kellogg เรื่องนี้เล่าถึงเด็กชายเล็ก ๆ คนหนึ่งที่พบว่าตนเองเป็นที่รักของฮิปโปโป โดยเจ้าฮิปโปโปจำนวนมากจะเดินตามเขากลับบ้านทุก ๆ วัน ทำความเดือดร้อนให้พ่อแม่ของเขามาก ในที่สุดพ่อก็หาวิธีกำจัดฮิปโปโปได้หมดไป เด็กน้อยคนนี้รู้สึกกังวลใจ กังวลเหงา และเหตุการณ์ลงเอยที่ว่า วันหนึ่งพ่อหนูน้อยพบว่าไม่มีใครคนหนึ่งเดินตามเขามา เขาจึงหันกลับไปดูพบว่า...ปราสาทกลุ่มหนึ่งเดินตามเขามาอย่างร่าเริง หนังสือเรื่องนี้ก็จบลงที่โบหน้าอันอึมเอบ ซุกซนของพ่อหนูน้อย)

3. ผู้เขียนต้องคำนึงถึงความรู้ ความเข้าใจ หรือประสบการณ์ที่ผู้อ่านได้รับหลังการอ่านนั้น ๆ (insight) ซึ่งความรู้ความเข้าใจในที่นี้หมายถึงความถึง การมองสิ่งที่เคยมองในแง่มุมต่างจากที่เคยมองอยู่ตามปกติ ทำให้เข้าใจในสิ่งนั้นได้ดียิ่งขึ้น และอาจจะละเอียดไปถึงการเข้าใจตัวเองได้ถ่องแท้ยิ่งขึ้น

4. ผู้เขียนต้องคำนึงถึงความประทับใจ หรือผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือความรู้สึกนึกคิดของหนังสือที่มีต่อผู้อ่าน (impact) ในข้อนี้สืบเนื่องมาจากการให้ความรู้ความเข้าใจ (insight) แก่ผู้อ่าน คือถ้าในข้อนี้ผู้เขียนสามารถสื่อความหมายกับผู้อ่านได้ดีแล้ว ผลในด้านผล (impact) จะพลอยอยู่ในระดับสูงด้วย

โดยทั่วไปแล้ว หนังสืออ่านสำหรับเด็กของเรา เน้นเฉพาะข้อควรคำนึงทั้ง 4 ประการนี้ไม่พอ ผู้เขียนมักจะเขียนโดยปราศจากหลักเกณฑ์ ทำให้เรื่องที่เขียนไม่เข้มข้นอ่านไปแล้วไม่รู้ว่าจุดหมายของเรื่องอยู่ที่ใด ในบางเล่มผู้เขียนจะบอกสิ่งที่ต้องการจะสื่อให้ผู้อ่านทราบโดยตรง เป็นการตัดปัญหาการสร้างโครงเรื่อง การดำเนินเรื่อง กล่าวคือ เป็นการบอกแถมบังคับให้ผู้อ่านได้สิ่งที่เขาต้องการจะให้รู้ ซึ่งในบางครั้งการเดินเรื่องและเนื้อเรื่องนั้น ๆ ไม่ได้รับกับความเป็นสากล (universal) ที่ผู้เขียนสรุปไว้เลย

ภาพประกอบในหนังสืออ่านสนุก

สำลี ทองริว (2524 : 211-212) ได้กล่าวถึงส่วนสำคัญในหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กไว้ว่ามีอยู่ 2 ส่วน ส่วนแรกคือ ภาพประกอบ ผู้เขียนบางท่านให้ความสำคัญของภาพเป็นอันดับหนึ่ง และเนื้อเรื่องซึ่งเป็นส่วนที่สองเป็นอันดับรองลงมา

ภาพที่ใช้ประกอบในการเขียนหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กมีหลายแบบ ซึ่งผู้เขียนสามารถเลือกได้ตามถนัด หรือความเหมาะสมของท้องเรื่อง แบบต่าง ๆ ของภาพประกอบมีดังนี้

1. ภาพประกอบที่เป็นภาพถ่ายจากกล้อง ภาพประเภทนี้จะใช้มากในหนังสืออ่านสนุกที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ หรือต้องการให้ผู้อ่านได้รับประสบการณ์ตรง (first - hand experience)
2. ภาพประกอบที่เป็นภาพวาด แสดงรายละเอียดของเหตุการณ์
3. ภาพประกอบที่เป็นภาพวาดตามแบบศิลปวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของเหตุการณ์ เรื่องราวที่กำลังเล่าอยู่
4. ภาพประกอบที่เป็นภาพศิลป์ เน้นความสวยงาม อ่อนโยนของศิลปะ เน้นแนวคิดมากกว่ารายละเอียดของเหตุการณ์
5. ภาพประกอบประเภทการ์ตูน

ตัวหนังสือที่ใช้

สำลี ทองริว (2524 : 212-213) ได้กล่าวถึงตัวหนังสือที่ใช้ในการเขียนหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กมีหลายแบบ เช่นเดียวกับการเลือกภาพประกอบ ผู้เขียนสามารถเลือกได้ตามความถนัดและความเหมาะสมของท้องเรื่อง

แบบต่าง ๆ ของตัวหนังสือมีดังนี้

1. ตัวหนังสือแบบศิลป์ (artistic)
2. ตัวหนังสือแบบตัวพิมพ์ธรรมดา (common)
3. ตัวหนังสือแบบลายมือธรรมดา (shape manuscript)
4. ตัวหนังสือแบบคัดลายมือ (cursive)

สรุป ในการเขียนหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กในขั้นแรก ผู้เขียนควรจะมีเนื้อเรื่องที่จะเขียนอยู่ในความคิดเรียบร้อยแล้ว เนื้อเรื่องนั้นสามารถเสกได้จากแหล่ง เนื้อเรื่องในหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็ก ต่อจากนั้นควรจะได้ศึกษาลักษณะของเด็กผู้อ่านตามหลักจิตวิทยา เพื่อดูความสนใจของเด็กในวัยต่าง ๆ ในการเขียนซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายนั้นก็ควรจะดำเนินการตามหลักการเขียนหนังสืออ่านสนุก คือผูกเรื่องให้มีความสมจริง มีความเป็นสากล ทำให้ผู้อ่านได้รับอะไรบางอย่างจากการอ่านเรื่องนั้น ๆ ทำให้เกิดความประทับใจ และสามารถจดจำได้แม้เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ตาม

หนังสือสำหรับเด็กที่แปลจากภาษาต่างประเทศ

มีหนังสือสำหรับเด็กของต่างประเทศที่ดี ต้น หรือเป็นที่รู้จักกันทั่วไป พิมพ์จำหน่ายอยู่ในบ้านเมืองของเราเป็นจำนวนมากไม่น้อย เช่น เรื่อง "ลโนวไวท์" "เจ้าหญิงนิทรา" "ลูกหมูสามตัว" "โรบินฮูด" "ซีเตอร์แพน" เป็นต้น หนังสือเหล่านี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ผ่านมามาก เพราะเราขาดแคลนผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็กที่แต่งเรื่องสำหรับเด็กไทยยุคนี้ ๆ ไป

สิรินทร ช่างโซติ (อ้างถึงใน ประคอง กาญจนภานุณ 2523 : 48) ได้อธิบายถึงวิธีการแปลหนังสือสำหรับเด็กจากต่างประเทศไว้ดังนี้

1. การเลือกเรื่อง เป็นงานอันดับแรกที่สำคัญมาก ควรเลือกเรื่องที่สนุกและเป็นคติสอนใจให้คิด
2. ต้องอ่านเรื่องให้ตลอด อย่างน้อย 2 ครั้ง แล้วจึงลงมือแปล
3. อ่านและแปลทีละหน้า ใจค่าง่าย ๆ ประโยคสั้น ๆ
4. ถ้าใจค่าง่าย ๆ ควรเขียนให้เป็นภาษาพูดให้เหมาะกับเรื่อง
5. หาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร เช่น ตัวละครที่เป็นสัตว์หรือรายละเอียดอื่น ๆ ให้เข้าใจถูกต้อง
6. หนังสือที่มีภาพประกอบและใช้ภาพจากต้นฉบับเดิม ควรระวังความยาวของภาษาไทยอย่าให้เกินเนื้อหาที่ใช้ในต้นฉบับ
7. ดูภาพประกอบในเรื่องด้วย และแปลให้คล้องจองกับภาพ

การประเมินคุณค่าหนังสือสำหรับเด็ก

ฮัค และ คูน (Huck; Kuhn 1968 : 17-18) ได้กำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณค่าหนังสือสำหรับเด็ก โดยการใช้องค์ประกอบสำคัญของหนังสือเป็นหลักในการพิจารณาเป็นรายละเอียดดังนี้ คือ

1. การสำรวจเบื้องต้น

1.1 ประเภทของเนื้อหาหนังสือ

1.2 ชื่อผู้แต่ง

1.3 ราคา

1.4 ปีที่พิมพ์

1.5 สำนักพิมพ์

2. การผูกเรื่อง

2.1 เป็นหนังสือที่อ่านสนุกหรือไม่

2.2 เนื้อหามีเหตุผลหรือไม่

2.3 นำรายละเอียดมาผูกเป็นเรื่องได้ดีเพียงใด

2.4 สร้างเหตุการณ์เพื่อนำไปสู่แก่นของเรื่องอย่างไร

2.5 สร้างเสริมคุณธรรมหรือความรู้สึกที่ดีหรือไม่

3. ฉากของเรื่อง

3.1 กำหนดสถานที่ที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่

3.2 เหตุการณ์เกิดขึ้นในเวลาใด เหมาะสมถูกต้องตรงตามความเป็นจริงตามกาลเวลานั้น ๆ หรือไม่

3.3 กำหนดฉากของเรื่องสอดคล้องกับตัวละคร และพฤติกรรมของตัวละครหรือไม่

4. การสร้างตัวละคร

4.1 ใช้วิธีการเปิดตัวละครอย่างไร

4.1.1 การบรรยาย

4.1.2 ผ่านความนึกคิดของตัวละครอื่น

- 4.1.3 บทสนทนา
 - 4.1.4 การกระทำ
 - 4.2 มีความเปลี่ยนแปลงที่ตัวละครหรือไม่ เช่น
 - 4.2.1 เดบโตขึ้น
 - 4.2.2 เปลี่ยนนิสัยใจคอ
 - 4.2.3 เปลี่ยนบุคลิกภาพ
 - 4.3 ตัวละครน่าสนใจหรือไม่
 - 4.4 มีเหตุมีผลในการกำหนดพฤติกรรมของตัวละครหรือไม่
 5. แก่นของเรื่อง
 - 5.1 มีแก่นของเรื่องหรือไม่
 - 5.2 เล่นอแก่นของเรื่องอย่างค่อยเป็นค่อยไปหรือบอกตรง ๆ
 - 5.3 แก่นของเรื่องมีส่วนสำคัญต่อเรื่องทั้งหมดหรือไม่
 - 5.4 มีคติสอนใจหรือไม่
 6. วิธีการเขียน
 - 6.1 วิธีการเขียนเหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่
 - 6.2 บทสนทนา เหมาะสมกับลักษณะตัวละคร และเป็นธรรมชาติเพียงใด
 - 6.3 มีการวางรูปประโยค หรือใช้ลักษณะคำประพันธ์ที่อ่านเข้าใจง่ายหรือไม่
 - 6.4 ใช้วิธีการเขียนที่ชวนให้ติดตามหรือไม่
 - 6.5 สร้างอารมณ์หรือความรู้สึก เช่น สักสับ น่ากลัว สนุกสนาน
- ปลอดภัย อย่างไม่อย่างหนึ่งบ้างหรือไม่
7. ลักษณะรูปเล่ม
 - 7.1 ภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่ คือ
 - 7.1.1 ขยายความเข้าใจเนื้อเรื่อง
 - 7.1.2 ตรงตามที่บรรยายอยู่ในเนื้อเรื่อง
 - 7.2 ขนาดหนังสือเหมาะสม

- 7.3 จัดทำหนังสือให้มีที่ว่างไว้ที่ริมของหน้ากระดาษ
- 7.4 ตัวหนังสือเหมาะสมกับสายตาของเด็ก
- 7.5 การเย็บเล่มทนทาน
- 7.6 คุณภาพของกระดาษดี

ความร่วมมือในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก

หนังสือสำหรับเด็กที่สำเร็จเป็นรูปเล่มขึ้นมาได้ย่อมต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายที่ร่วมมือกันทำให้หนังสือน่าอ่านและมีคุณค่า ละเมียด ลิมอักษร (2521 ข: 25) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า การจัดทำหนังสือสำหรับเด็กจะสำเร็จล้มเหลวหรือไม่นั้น หมายได้ด้วยความร่วมมือของหลายฝ่าย ทั้งผู้เขียนเรื่อง ผู้เขียนภาพ สำนักพิมพ์ ผู้จำหน่าย โรงเรียน ผู้ปกครอง และเด็กผู้อ่าน

1. ผู้เขียนเรื่องต้องเข้าใจเด็ก เพื่อเขียนเรื่องตามความสนใจและความต้องการของเด็ก
2. ผู้เขียนภาพต้องอ่านหนังสือให้ตลอดเรื่องก่อน เพื่อทำความเข้าใจในเรื่อง แล้วร่วมหารือกับผู้เขียน เพื่อช่วยกันวางแผนการวาดภาพให้ได้ภาพที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และช่วยความสนใจของเด็ก บางทีผู้เขียนเรื่องและผู้เขียนภาพอาจจะต้องลดอุดมคติ และหลักการของตน และประนีประนอมกัน เพื่อให้ได้ภาพที่เหมาะสมที่สุดกับเรื่องและกับตัวเด็กผู้อ่าน

ผู้ออกแบบปกต้องอ่านเรื่องและออกแบบปกให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง แบบปกอาจจะเป็นแบบใหม่ที่เด็กประทับใจ ปกเป็นองค์ประกอบสำคัญในแง่ความดึงดูดใจเด็กอย่างหนึ่ง เด็กชอบอะไรง่าย ๆ แต่เปลี่ยนแปลงใหม่อยู่เสมอ

3. สำนักพิมพ์ต้องจัดพิมพ์ให้ได้รูปเล่มที่สวยงาม น่าสนใจ และน่าอ่าน เช่น ควรให้มีช่องว่างในหนังสือพอสมควร ไม่บรรจุตัวหนังสือเต็มทั้งปกหน้าและปกหลัง เป็นต้น
4. ผู้จำหน่ายควรจัดระบบการจำหน่ายให้กว้างขวาง หาซื้ออ่านได้ง่าย ในราคาพอสมควร ควรหาวิธีให้หนังสือถึงตัวผู้อ่านมากที่สุด เช่น ติดต่อโดยตรงกับโรงเรียน ผักขายตามร้านขายของที่พ่อบ้านแม่บ้านติดต่อเป็นประจำ เป็นต้น

5. โรงเรียนควรถือเป็นหน้าที่ที่จะจัดซื้อหนังสือสำหรับเด็กเข้าห้องสมุดของโรงเรียนหรือห้องสมุดของชั้น โดยจัดซื้อให้มากชุดสอดคล้องกับจำนวนนักเรียน หาวิธียืมยู่ให้เด็กอ่าน เช่น จัดชั่วโมงอ่านหนังสือในห้องสมุด จัดชั่วโมงให้เด็กเล่าหนังสือที่ยืมไปจากห้องสมุด โดยให้เด็กผลัดกันออกมาเล่าหน้าชั้น เป็นต้น

6. ผู้ปกครองส่งเสริมการอ่านและการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก โดยอนุญาตให้เด็กเลือกซื้อหนังสืออ่านเป็นประจำ หรือซื้อให้เด็กเป็นกรณีพิเศษ เช่น ในวันขึ้นปีใหม่ วันเด็ก ระหว่างปิดภาคเรียน หรือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ เป็นต้น

ผู้ปกครองยังควรอ่านหนังสือกับเด็กด้วย เพื่อนำมาสนทนาและออกความคิดเห็นกัน นอกจากนี้จะเป็นวิธีแนะแนวการอ่านหนังสือของเด็กเป็นอย่างดี ยังจะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก และยั่วยู่ให้เด็กสนใจการอ่านหนังสือกว้างขวางยิ่งขึ้น

7. เด็กควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้รักการอ่าน ให้เห็นว่าการอ่านหนังสือเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งในด้านให้ความรู้ ประสบการณ์ และความเพลิดเพลินบันเทิงใจ ให้เห็นว่าหนังสือเป็นทั้งเพื่อนและครู และเกิดความเข้าใจว่าการอ่านหนังสือเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเป็นการเรียนด้วยตนเอง เป็นการส่งเสริมให้มีความรู้กว้างขวางขึ้นเพิ่มเติมจากการเรียนในห้องเรียน

งานวิจัยค้นคว้าทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก

งานวิจัยค้นคว้าในประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก

ผลงานวิจัยค้นคว้า เรื่องความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็ก ที่จะนำมากล่าวต่อไปนี้เป็นผลงานของนักวิจัยไทย ซึ่งการเล่นผลงานนั้น จะได้เลือกนำเสนอเรียงตามปีที่ทำการวิจัย ตั้งแต่ปีแรก ๆ จนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2510 อรรถพันธ์ ลวาสดีพันธ์ (อ้างถึงในยุพา โยติเกียรติ 2518 : 27) ได้ทำการวิจัยว่า เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สนใจอ่านเรื่องประเภทใดบ้าง ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกความสนใจตามเพศ ระดับอายุ อาชีพของบิดามารดา และระดับความล่ามารถในการอ่าน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน เป็นเด็กชาย 170 คน เด็กหญิง 130 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามส่วนบุคคล แบบทดสอบวิชาอ่าน แบบสำรวจความสนใจในการอ่าน ผลปรากฏว่า

1. เด็กในกลุ่มตัวอย่างชอบอ่านเรื่องประเภทต่าง ๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เรื่องสละมดี กิจกรรมในครอบครัว ความสุข วิทยาศาสตร์ ขำความเคลื่อนไหวในประเทศ ขำความเคลื่อนไหวในต่างประเทศ เรื่องตลก ประเพณีของชาติต่าง ๆ และเรื่องเศร้าสลดใจ

2. เด็กในกลุ่มตัวอย่างชอบอ่านเรื่องประเภทสละมดี จำนวนร้อยละ 91.6 สดว่าสูงสุดในบรรดา เรื่องที่เด็กชอบทั้งหมด และชอบอ่านเรื่องเศร้าสลดใจ มีจำนวนเพียงร้อยละ 47.52 ซึ่งสดว่าต่ำสุดในบรรดา เรื่องที่เด็กชอบทั้งหมด

3. เด็กในกลุ่มตัวอย่าง เมื่อแบ่งตามเพศ ระยะเวลา ประกอบอาชีพของบิดามารดา และระดับความสามารถในการอ่านแล้ว ปรากฏว่ามีความสนใจในการอ่านเรื่องประเภทต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบ เด็กแต่ละกลุ่ม ชอบเรื่องบางประเภท ซึ่งได้แก่ ธรรมชาติศึกษา ประวัติศาสตร์ ประเพณีของชาติอื่น ๆ และเรื่องเศร้าสลดใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในปีเดียวกัน วรณี สุนทรเวช (อ้างถึงใน จรรยา วัจโน 2522 : 26) ได้สำรวจความสนใจและความต้องการในการอ่านของนักเรียน กลุ่มอายุ 11-16 ปี ในโรงเรียนชานเมือง 3 แห่ง สรุปผลวิจัยได้ว่า เด็กชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องสัตว์ เป็นอันดับต้น รองลงไปเป็นเรื่องวิทยาศาสตร์ ผู้สำรวจกล่าวว่า เด็กวัยนี้ชอบนิทาน เด็กหญิงชอบนิทานพื้นเมืองและนิทานมีคติ ส่วนเด็กชายชอบนิทานโบราณคดี และนิทานแปลจากต่างประเทศ

พ.ศ. 2520 กรมวิชาการ (2520 : 3-85) ได้สำรวจความต้องการด้านการอ่านของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำผลจากการสำรวจเป็นแนวทางในการผลิตหนังสือสำหรับเด็กที่เหมาะสมกับเด็กในท้องถิ่นที่สำรวจ ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7 และครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งสิ้น 3,900 คน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย

1. ติดต่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร โดยให้โรงเรียนตอบแบบสำรวจสำหรับโรงเรียนว่ายินดีให้ความร่วมมือหรือไม่

2. จัดสิ่งแวดล้อมสอบถามสำหรับนักเรียนให้แก่โรงเรียนที่ยินดีให้ความร่วมมือ โดยจัดส่งให้ทางไปรษณีย์ และให้โรงเรียนส่งคืนกองตำรา กรมวิชาการ ทางไปรษณีย์ เช่นกัน

3. ให้โรงเรียนจัดครู เป็นผู้ควบคุม การตอบแบบสอบถามสำหรับนักเรียน ตามคำแนะนำที่แนบไปให้

การวิจัยนี้แบ่งประเภทหนังสือออกเป็น 6 ประเภทคือ

1. ตำรานานท้องถิ่น
2. นิทานพื้นเมือง
3. สถานที่สำคัญ
4. บุคคลสำคัญ
5. ชีวิตความเป็นอยู่
6. การละเล่นพื้นเมือง

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. นักเรียนชายและหญิง ระดับประถมศึกษาตอนปลายทุกชั้นต้องการอ่านหนังสือเกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด
2. นักเรียนชายและหญิง ชั้น ป.5-6 ชอบหนังสือประเภทพื้นเมืองมากที่สุด นักเรียนชายชั้น ป.7 ชอบอ่านตำรานานท้องถิ่นมากที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงชั้น ป.7 ชอบอ่านนิทานพื้นเมืองมากที่สุด
3. นักเรียนชายและหญิงทุกระดับชั้นต้องการอ่านตำรานานท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ คล้ายคลึงกันมากที่สุด ชอบอ่านตำราประเภทอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ สถานที่ภูเขาเมือง
4. นักเรียนชายและหญิงทุกระดับชั้นชอบอ่านนิทานพื้นเมืองประเภทนิทานชาวบ้าน นิทานโบราณคดี นิทานชาดก และวรรณคดี (จัดอยู่ประเภทเดียวกัน) มากที่สุด
5. นักเรียนชายของทุกชั้น ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับสถานที่สำคัญ ประเภทสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์มากที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงของทุกชั้น ชอบอ่านสถานที่สำคัญทางวรรณคดีมากที่สุด

6. นักเรียนชายและหญิงทุกระดับชั้น ชอบเรื่องของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ประเภทบุคคลทางประวัติศาสตร์มากที่สุด

7. นักเรียนชายของทุกชั้น และนักเรียนหญิง ชั้น ป.5 และ ป.7 ชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ประเภทการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในอดีตและปัจจุบัน ส่วนนักเรียนหญิงชั้น ป.6 ชอบอ่านประเภทการทำมาหากินและการประกอบอาชีพ

8. นักเรียนชายทั้ง 3 ชั้น ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับการละเล่นพื้นเมือง ประเภทศิลปะการป้องกันตัว ส่วนนักเรียนหญิงทั้ง 3 ชั้น ชอบอ่านประเภทเทศกาล ประเพณี วันสำคัญ (รวมอยู่ในประเภทเดียวกัน)

ในปี พ.ศ. 2523 ประคอง กาญจนการุณ (2523 : 18) ได้ทำการวิจัย การเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สาม และประถมศึกษาปีที่หก สหวิทยุธรรมย์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มประชากรคือ นักเรียนชายและหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและชนบท สหวิทยุธรรมย์ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 240 คน เป็นเด็กชายและเด็กหญิง อย่างละ 120 คน การวิจัยครั้งนี้แบ่งเนื้อหาของหนังสือที่ใช้ในการทดสอบมี 5 ประเภท คือ

1. เรื่องที่เป็นจริง
2. เรื่องเพื่อฝัน
3. เรื่องเกี่ยวกับสัตว์
4. นิทานชาวบ้าน
5. ล่ารศตีความรู้อรอบตัว

ผลการวิจัย (ประคอง กาญจนการุณ 2523 : จ)

1. ความสนใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหนังสือแต่ละประเภท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ

1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สนใจอ่านหนังสือประเภทเรื่องที่เป็นจริง เรื่องเพื่อฝัน และเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ มากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สนใจอ่านหนังสือประเภทสารคดี
 ความรู้รอบตัวมากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. นักเรียนในระดับชั้นเดียวกันที่มีถิ่นที่อยู่และเพศต่างกัน มีความสนใจในการ
 อ่านส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เหตุผลในการเลือกหนังสือ

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่เลือกหนังสืออ่านโดยถือ
 ความสนุกสนาน และความเพลิดเพลิน

3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่เลือกหนังสืออ่านโดยถือ
 ประโยชน์ และสาระความรู้ที่ได้รับ

งานวิจัยค้นคว้าของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสนใจการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก

นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้า และมีงานวิจัยเกี่ยวกับความสนใจในการอ่าน
 ของเด็กระดับชั้นประถมศึกษา ดังนี้คือ

ค.ศ. 1950 นอร์เวลล์ (Norvell 1950 : 6) ได้ศึกษาโดยสำรวจความนิยม
 อ่านหนังสือของเด็กเกรด 5-12 จำนวน 50,000 คน จากกลุ่มตัวอย่างประชากรของทุก
 โรงเรียนในรัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และสรุปผลได้ดังนี้

1. เด็กชายสนใจเรื่อง การผจญภัย สงคราม กีฬากลางแจ้ง ชีวิตนักเรียน
 เรื่องลึกลับ สืบสวน เรื่องตลก เรื่องสัตว์ต่าง ๆ เรื่องเกี่ยวกับความรักชาติ เด็กชายชอบตัว
 ละครที่เป็นชายมากกว่าตัวละครที่เป็นหญิง

2. เด็กชายไม่สนใจเรื่องรักและเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ ชีวิตในบ้านและใน
 ครอบครัว คำสั่งสอน คำสอนา ประชัญญา การพรรณนาอย่างละเอียดและเรื่องธรรมชาติ

3. เรื่องที่เด็กหญิงชอบมากที่สุดคือ การผจญภัยที่ไม่รุนแรงนัก เกมต่าง ๆ ชีวิต-
 นักเรียน เรื่องลึกลับ เรื่องลึกลับต่าง ๆ เรื่องตลก เรื่องสัตว์ เรื่องความรักชาติ ความรัก
 และอารมณ์อื่น ๆ ชีวิตในบ้านในครอบครัว เด็กหญิงชอบตัวละครทั้งที่เป็นหญิงและชาย

4. เด็กหญิงไม่ชอบเรื่องการผลญภัยรุนแรง รวมทั้งการสงครามและเรื่องที่ไม่ชอบเหมือนกับเด็กชาย ได้แก่ การพรรณนาอย่างละเอียด คำสั่งสอน และธรรมชาติ

5. สิ่งที่น่าสังเกต คือ เรื่องที่เด็กหญิงและเด็กชายไม่ชอบนั้น เด็กหญิงทนมอ่านได้มากกว่าเด็กชาย

นอร์เวลล์ ได้ให้ข้อคิดเพิ่มเติมว่า เด็กชายชอบอ่านนวนิยาย บทละคร เรื่องสั้น และชีวประวัติของผู้ชาย เด็กหญิงก็ชอบเรื่องแบบเดียวกันแต่เพิ่มชีวประวัติของผู้หญิงด้วย เด็กหญิงชอบเรื่องเรียงความและคำประพันธ์มากกว่าเด็กชาย

ในปี ค.ศ. 1957 เจฟเฟอร์สัน (Jefferson 1958 : 212-218) ได้สำรวจความสนใจในการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึง 6 จำนวน 339 คน จากกลุ่มเด็กผิวขาว ชนชั้นกลางของอเมริกา และพร้อมกันนั้นก็ได้สำรวจความคาดหวังของผู้ปกครองผิวขาว ชนชั้นกลางของอเมริกา จำนวน 266 คน เกี่ยวกับความสนใจในการอ่านของเด็กของตนด้วย ผลปรากฏว่า สิบเรื่องแรกที่ผู้ปกครองคาดว่า เด็กชายจะชอบตรงกับคำตอบของเด็กเพียง 2 เรื่อง คือ เรื่องเกี่ยวกับการเดินทางไปดวงจันทร์ และแร่ยูเรเนียม และในสิบเรื่องแรกนี้ ผู้ปกครองยังคาดว่า เด็กชายจะชอบเรื่องเกี่ยวกับสัตว์และเรื่องของเด็ก ๆ เอง แต่ไม่ตรงกับคำตอบของเด็ก ๆ เลย

ส่วนสิบเรื่องแรกในคำตอบของผู้ปกครองของเด็กหญิงได้คำตอบตรงกับเด็กหญิงถึง 6 เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เด็ก และสิ่งมหัศจรรย์ สำหรับเรื่องที่เด็กสนใจน้อยเป็นอันดับ 1 ถึง 10 ผู้ปกครองของเด็กชายตอบตรงกับคำตอบของเด็กชาย 6 เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับทรงผม หัตถศึกษาสำหรับเด็กหญิง การพยาบาล เสื้อผ้า และอาหาร ส่วนอันดับ 1 ถึง 10 ของเรื่องที่สนใจน้อยของผู้ปกครองของเด็กหญิงตอบตรงกับคำตอบของเด็กหญิง 5 เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการประดิษฐ์ การบิน หน้าที่พลเมือง และการเงินของเด็กชาย การเปรียบเทียบความสนใจของเด็กหญิงและเด็กชาย ผลปรากฏว่าไม่สัมพันธ์กันเลย

ค.ศ. 1959 สโลเวอร์ (Slover 1959 : 319-322, อ้างถึงใน ประคองกาญจนการุณ 2523 : 56-57) ได้วิจัยความสนใจการอ่านการ์ตูนของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 356 คน เปรียบเทียบความสนใจการอ่านหนังสือที่มีเนื้อเรื่องบรรลู่ไว้ด้วย โดยใช้นักเรียนกลุ่มเดียวกัน ปรากฏว่า เด็กชายสนใจการ์ตูน

มากกว่าหนังสือเรื่อง แต่เด็กหญิงสนใจหนังสือเรื่องมากกว่าการ์ตูน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สนใจหนังสือเรื่องมากกว่าการ์ตูน ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำสนใจหนังสือการ์ตูนมากกว่า และในทำนองเดียวกัน นักเรียนที่มี I.Q. สูง จะชอบหนังสือเรื่องมากกว่าการ์ตูน และนักเรียนที่มี I.Q. ต่ำ ชอบหนังสือการ์ตูนมากกว่าหนังสือเรื่อง

และผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นแนวความสนใจหนังสือประเภทต่าง ๆ ดังนี้

หนังสือที่เด็กชายชอบ

1. เรื่องคาวบอย
2. เรื่องชาวอินเดียน
3. บุคคลสำคัญ
4. เรื่องสัตว์
5. ข่าขั้น
6. เทพนิยาย
7. เรื่องเกี่ยวกับเด็ก ๆ

หนังสือที่เด็กหญิงชอบ

1. เทพนิยาย
2. ข่าขั้น
3. เรื่องสัตว์
4. บุคคลสำคัญ
5. เรื่องเกี่ยวกับเด็ก ๆ
6. เรื่องคาวบอย
7. เรื่องชาวอินเดียน

ค.ศ. 1963 มีด (Mead 1963 : 707-711, อ้างถึงใน ยุพา โชติเกียรติ 2518 : 15-16) ได้ศึกษาความนิยมอ่านหนังสือของเด็กหญิงและเด็กชาย โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 275 คน และแบ่งหนังสือออกเป็น 8 ประเภท ตั้งชื่อเรื่องให้สอดคล้องกับประเภทของหนังสือประเภทละ 4 เรื่อง เพื่อสำรวจว่าเด็กชอบอ่านเรื่องประเภทใด ผลปรากฏว่า

อันดับความนิยม

เด็กชาย

เด็กหญิง

1	ผจญภัย	เรื่องเกี่ยวกับสมบัติ
2.	ประวัติคำศัพท์	ตลก
3	เรื่องเกี่ยวกับสมบัติ	ความลึกลับ
4	ความลึกลับ	ครอบครัว
5	ตลก	ผจญภัย
6	โลกปัจจุบัน	ประวัติคำศัพท์
7	ความวิตกกังวล	ความวิตกกังวล
8	ครอบครัว	โลกปัจจุบัน

ผลการวิจัยนี้แสดงว่า เด็กหญิงและเด็กชายมีความนิยมอ่านหนังสือต่างกัน เด็กชายชอบเรื่องผจญภัย และประวัติคำล่ตรมากกว่าเด็กหญิง ส่วนเด็กหญิงชอบเรื่องเกี่ยวกับล่บปติ และเรื่องตลกมากกว่าเด็กชาย เรื่องที่เด็กชายชอบเป็นอันดับล่สุดท้ายคือเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ส่วนเรื่องที่เด็กหญิงชอบเป็นอันดับล่สุดท้ายคือ เรื่องเกี่ยวกับโลกปัจจุบัน

ค.ศ. 1967 มอเรย์ (Moray 1978 : 765) กล่าวถึงงานวิจัยของ มาเทล คิง เกี่ยวกับความสนใจของเด็กในระดับประถมปลายว่า นักเรียนชอบเรื่องล่กสลับ การผจญภัย เรื่องเกี่ยวกับล่ตว ชีวิตในครอบครัว ชวประวัติ, กีฬา วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้ชี้แนะว่า เด็กอายุต่ำกว่า 9 ขวบ ลงมา จะมีความสนใจในการอ่านแตกต่างกันตามเพศน้อย แต่จะเริ่มมองเห็นความแตกต่างนี้ได้ตั้งแต่อายุ 8 ขวบ ซึ่งพบว่า เด็กชายมักอ่านเรื่องที่ไม่ใช่นวนิยายมากกว่าเด็กหญิง นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กหญิงอาจเลือกอ่านเรื่องที่เด็กชายเลือกอ่าน แต่เด็กชายจะไม่เลือกเรื่องที่เด็กหญิงชอบอ่านเลย

ค.ศ. 1970 แอชลีย์ (Ashley อ้างถึงใน อรศรี ศรีดารรา 2524 : 23) นักการศึกษาในแคนาดา ได้วิจัยเกี่ยวกับความสนใจในการอ่านของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-7 จำนวน 900 คน โดยให้นักเรียนเลือกบอกเรื่องที่ชอบและไม่ชอบจากเรื่องทั้งหมด 40 เรื่อง เรื่องที่นักเรียนชอบเป็นอันดับ 1 มีความถี่ล่สูงล่สุด 29.55 ของนักเรียนทั้งหมด คือเรื่องล่กสลับมหัศจรรย์ ส่วนเรื่องอื่น ๆ ที่นักเรียนเลือก ชอบเป็นอันดับรองลงมา ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย เรื่องผี การตูน ชวชน นวนิยาย วิทยาศาสตร์ และเรื่องล่ตว ส่วนเรื่องที่นักเรียนไม่ชอบเป็นอันดับ 1 มีความถี่ล่สูงล่สุด คือ เรื่องเกี่ยวกับความรัก ส่วนเรื่องที่ไม่ชอบมีความถี่รอง ๆ ลงมา คือเรื่องกีฬา คำประพันธ์ และล่งคราม

ค.ศ. 1971 มอเรย์ (Moray 1978 : 765) ได้รายงานการวิจัยของโดว์เนน (Downen) ว่าความสนใจในการอ่านของเด็กชายและเด็กหญิงแตกต่างกัน เรื่องที่เด็กชายชอบมากกว่าเด็กหญิงคือ การผจญภัยเรื่องยาว เรื่องประวัติคำล่ตร วิธีประดิษฐ์ล่สิ่งต่าง ๆ กีฬา และวิทยาศาสตร์ ส่วนเรื่องที่เด็กหญิงชอบมากกว่าเด็กชายก็คือ เรื่องเกี่ยวกับล่ตว เทพนิยาย เรื่องเพื่อน เรื่องเด็กต่างชาติ นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างของความสนใจในการอ่านตามระดับชั้นด้วย คือ

1. ความสนใจเรื่องเกี่ยวกับสัตว์จะลดลงตามลำดับ เมื่อเด็กอยู่ชั้นสูงขึ้น คือจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึง 5
2. เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึง 4 ชอบเทพนิยายมากกว่า เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชอบเรื่อง วิทยาศาสตร์ และเรื่องของเด็กชาติต่าง ๆ มากกว่า เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง 5

ค.ศ. 1977 โอลิเวอร์ (Oliver 1977 : 401-406) ได้ศึกษาถึงลักษณะเนื้อหาของหนังสือที่เด็กสนใจ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 3 ของโรงเรียนในเมืองที่แคลิฟอร์เนีย โดยใช้นักเรียนชั้นละ 81 คน เรื่องที่นำมาใช้ในการวิจัยเป็นเรื่องที่มีเนื้อหา 3 ประเภท คือ เรื่องเพื่อน เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ และเรื่องที่เป็นจริง ซึ่งแต่งโดยผู้เชี่ยวชาญในการแต่งหนังสือสำหรับเด็ก ผู้วิจัยอ่านเรื่องให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กตอบคำถามว่า ใครต้องการฟังเรื่องนั้น ๆ อีกบ้าง (เรื่องใหม่แต่เป็นประเภทเดียวกัน) โดยเด็กตอบคำถามลงในแบบสอบถามที่เตรียมไว้ ผลการวิจัยพบว่า เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชอบเรื่องเกี่ยวกับสัตว์มากที่สุด และชอบเรื่องที่เป็นจริงกับเรื่องเพื่อนเท่า ๆ กัน เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชอบเรื่องที่เป็นจริง และเรื่องเพื่อนมากเท่า ๆ กัน และชอบเรื่องเกี่ยวกับสัตว์น้อยกว่า 2 เรื่องที่กล่าวมา ผลการวิจัยสรุปว่า ระดับชั้นของเด็กกับลักษณะเนื้อหาของหนังสือมีความสัมพันธ์กัน

จากผลงานการวิจัยความสนใจในการอ่านหนังสือสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา จะเห็นได้ว่า เด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 สนใจอ่านเรื่องสั้นกล้านาน เพลิดเพลิน เรื่องลุ่มมด เมื่อมีวัยมากขึ้น ก็เริ่มสนใจเรื่องที่เป็นสาระ ให้ความรู้ เพิ่มขึ้นตามลำดับชั้น และความสนใจในการอ่านคล้ายคลึงกันในระดับอายุ เพศ ลัทธิปัญญา เดียวกัน จะมีความแตกต่างกันตามเพศ เมื่ออายุ 8 ปีขึ้นไป

รายละเอียดที่ได้จากการศึกษา เรื่องการอ่าน ความสนใจในการอ่านโดยทั่วไป
ของเด็ก และลักษณะหนังสืออ่านสนุก รวมทั้งงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่
เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงความสนใจ
ในการอ่านหนังสือนิทานประเภทต่าง ๆ ของนักเรียนโรงเรียนลำริต ของมหาวิทยาลัย
โดยมุ่งที่จะศึกษาว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะมีความสนใจในการอ่านนิทาน
ประเภทใดมากที่สุด และความสนใจระหว่างเด็กหญิงและเด็กชายจะแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่ง
ผู้วิจัยได้เล่นรายละเอียดการดำเนินการศึกษาค้นคว้าไว้ในบทที่ 3 แล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย